

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina XII Broj 109 Svibanj 2014. ISSN 1800-5179

Poklon Koprivnice Kotoru

Sadržaj:

- 3** Svečano proslavljen Uskrs
- 6** Godišnjica nezavisnosti
- 10** Povijesni dan za crkvu
- 12** Upješan rad u kontinuitetu
- 15** Nastava za pamćenje
- 18** LIČNOST IZBLIZA - Krunoslav Težak
- 20** Sveti Nikola – svetac Istoka i Zapada
- 23** Zadarski Arbanasi
- 29** Aktualnosti
- 34** Kronika društva
- 40** REAGIRANJE: Prekranje povijesti
- 43** Novosti iz Hrvatskoga nacionalnog vijeća
- 48** Bokeška pjatanca
- 52** Po bokeški
- 53** Znameniti Hrvati u Herceg Novome
- 56** Kapetan Bartulović u „Velikom ratu“
- 60** Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj: RANCHI
- 63** Kotor moje mladosti
- 66** Osvrt na poznatog kotorskog violinistu

Poštovani čitatelji!

Ovaj broj Glasnika obilježili su značajni događaji: uskrсни blagdani, poklon grada Koprivnice Kotskoj biskupiji - Pisanica od srca, beatifikacija dvaju papa, godišnja Skupština Društva, godišnjica najznačajnijeg datuma u novijoj povijesti Crne Gore - Dana nezavisnosti...

Uz stalne rubrike - Ličnost izbliza, Aktualnosti, Kronika Društva, Novosti iz Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore, Bokeljska pjatanca, Po bokeški, Znameniti Hrvati u Herceg Novom, Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki Kotskoj, Kotor moje mladosti... u ovome broju možete saznati sve o uspješno organiziranoj terenskoj nastavi polaznika škole na hrvatskome jeziku, kao i o poznatome kotorskom violinistu Edi Pečariću.

Koristim priliku, kao i uvijek, da vas obavijestim kako je i dalje financiranje tiskanja časopisa upitno jer od očekivanih izvora financiranja nije moguće dobiti sredstva zbog primjene Zakona o financiranju političkih stranaka u Crnoj Gori. S druge strane, još se čeka na raspisivanje natječaja Veleposlanstva Republike Hrvatske. Zahvaljujući razumijevanju tiskare „Biro Konto“, ovaj broj časopisa će se realizirati, a daljnja sudbina je neizvjesna.

Na Skupštini Društva pokrenuta je inicijativa o novčanoj pomoći stanovništvu u poplavljenim područjima Srbije, Bosanske posavine i Hrvatske. Novčani prilozi mogu se uplatiti na žiro račun, broj: 520-361700-17. Ova humanitarna akcija će trajati do 15. lipnja, nakon čega će se odabrati najugroženiji grad kojemu će se doznačiti sredstva.

Vaša urednica
Tijana Petrović

Tiskanje časopisa sufinancirali:

*** FOND ZA ZAŠTITU I OSTVARIVANJE MANJINSKIH PRAVA**

*** DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA**

*** OPŠTINA KOTOR**

*** TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA**

„Hrvatski glasnik“, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zimski bazen „Nikša Bućin“, Škaljari, 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvaticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** · **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Urednica: **Tijana Petrović**
Urednički odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Vivijan Vuksanović, Danijela Vulović, Joško Katelan** · Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Foto Parteli, Radoje Milić, Milan Dobrilović, Dario Musić, Radio Dux, arhiva HGD CG, Promo Montenegro**
Grafička priprema i tisak: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 600 primjeraka

Svečano proslavljen Uskrs

Usvim župnim crkvama Kotorske biskupije svečano je proslavljen veliki tjedan, osobito sveto uskrsno trodnevlje, Veliki četvrtak, dan kada je Krist utemeljio tajnu presvete euharistije (u katedrali, također uz obred pranja nogu apostolima), Veliki petak, kada Crkva komemorira muku i smrt Kristovu, Velika subota s proslavom uskrsnog bdijenja i Kristovim uskrsnućem.

Veliki tjedan započeo je blagdanom Cvjetnice, uz blagoslov maslinovih i palminih grana, procesijom koja simbolizira Kristov ulazak u Jeruzalem, kojemu su djeca klicala - Hosana Davidovu sinu! Uskrs je temeljni blagdan kršćanstva jer da Krist nije uskrsnuo uzalud bi bila naša vjera. Ove godine kršćani zapadne i istočne crkve zajedno su proslavljali ovaj blagdan koji je blagdan konačne čovjekove sudbine, blagdan onih koji u Krista vjeruju i čije uskrsnuće ispovijedaju. U sredstvima javnog informiranja često čujemo o slavljenju Uskrsa po julijanskome i gregorijanskome kalendaru, što nije ispravno. Istočna i zapadna crkva već od kasnoantičkih vremena različito su proslavljale Uskrs pa je tako bilo i poslije promjene kalendara 1584. godine. Izračunavanje Paskalije ne ovisi o

Uskrsno jaje od oko dva metra visine, od poliestera, koje su oslikali hrvatski umjetnici naivci s motivima iz Boke kotorske, blagoslovljeno je na Veliki četvrtak u prisutnosti svećenstva i delegacije koja je u Kotor došla iz Koprivničko-križevačke županije.

Cvjetnica - Procesija s palminim granama

kalendaru iako kalendar utječe na datum proslave jer kad bi ovisilo samo o kalendaru razlika bi bila 13 dana, a mi znamo da je ona nekad i veća od mjesec dana.

U svim crkvama na Uskrs je čitana poslanica kotorskoga biskupa mons. Ilije Janjića. Tijekom korizmenog vremena vjernici su se molitvom, postom i dobrim djelima pripremali za ovaj blagdan. U korizmi koja vuče korijen od latinske riječi *Quadragesima*, u prijevodu četrdesetnica, posebno je istaknuta pobožnost križnog puta koja je u Europu prenesena iz Jeruzalema u XV. stoljeću i koja se sastojala u početku od sedam, a kasnije od 14 postaja, koje komemoriraju Kristovu muku. Tako je u Kotoru 12. travnja održan križni put pod nazivom „Za križem od crkve sv. Marije od rijeke do crkve Gospe od zdravlja“, a tjedan dana ranije veliki planinski križni put od Lastve, preko Vrmca do Bogdašića.

U kotorskoj katedrali na Veliki četvrtak ujutro služena je misa posvete ulja, nakon koje je kotorski biskup u zajedništvu sa svim svećenicima Kotorske biskupije blagoslovio veliko uskrsno jaje – pisanicu, dar Turističke zajednice Koprivničko-križevačke županije. Ove godine tu pisanicu, osim Kotora, dobili su gradovi Pariz i Riga, kao ovogodišnja prijestolnica europske kulture. Do sada su ovu pisanicu dobili mnogobrojni europski gradovi. Ona je rad poznatih hrvatskih slikara naivaca, a bila je poklonjena i papi Benediktu XVI.

Na Uskrs pontifikalnu svetu misu u 11 sati služio je kotorski biskup mons. Ilija Janjić, a pjevao je zbor mladih kotorske katedrale. Ujutro u 6 sati u katedrali je, prema drevnom običaju, služena sveta misa s blagoslovom jela.

Procesija za križem kotorskim zidinama

Sudionici križnog puta pred crkvom Gospe od zdravlja

Proslava Uskrsa u katedrali

Dvanaest apostola na Veliki četvrtak

Cruz – kolac, stup, križ predstavlja najrašireniji simbol kršćanstva, a nije kršćanski izum. Križ je u rimsko kazneno pravo došao kao sprava za mučenje preko Feničana. Kristovim razapinjanjem na tome mučilu križ postaje - od znaka poniženja i sramote - simbolom slave. Najstariji znak križa u Kotoru potječe iz V. stoljeća, a najstarije raspelo nalazi se u crkvi sv. Marije od rijeke i potječe iz XIV. stoljeća. Stari Kotorani smatrali su ga čudotvornim, a i njegovo šire okruženje. Spada u jednu od najljepših skulptura na istočnoj jadranskoj obali. Pred njim su se molili blaženi Gracija, blažena Ozana i sveti Leopold Bogdan Mandić. Bratovština svetoga Križa osnovana je u Kotoru 1298. godine i trajala je sve do II. svjetskog rata.

Uskrsno jaje od oko dva metra visine, od poliestera, koje su oslikali hrvatski umjetnici naivci s motivima iz Boke kotorske, blagoslovljeno je na Veliki četvrtak u prisutnosti svećenstva i delegacije koja je u Kotor došla iz Koprivničko-križevačke županije. „Kotorskoj biskupiji ovu 'pisanicu od srca', simbol mira i prijateljstva, za blagdan Uskrsa 2014. godine poklanjaju grad Koprivnica i Koprivničko-križevačka županija iz prijateljske Hrvatske. Pisanicu su u maniri naivnog slikarstva oslikali slikari: Josip Gregurić, Đuro Jaković, Stjepan Pongrac i Zlatko Štrfiček“, piše na tablici koja je pristigla zajedno s poklonom.

Glavni inicijator ideje da ovogodišnja uskrsna pisanica ukrasi predvorje katedrale svetoga Tripuna je Radovan Knežević, gradski vijećnik grada Koprivnice i predsjednik Saveza Crnogoraca u Republici Hrvatskoj. Kotorski biskup mons. Ilija Janjić izrazio je iznimnu zahvalnost gradu Koprivnici na velikoj pažnji iskazanoj prema Kotorskoj biskupiji i gradu Kotoru.

„Ovaj projekt 'Pisanica od srca' pokrenut je 2007. godine sa željom da bude znak prijateljstva i već je povezao mnoge hrvatske, europske i svjetske gradove, kao Koprivnicu, Zagreb, Križevce, Vараždin, Vukovar, Dubrovnik,

Predaja pisanice Kotorskoj biskupiji

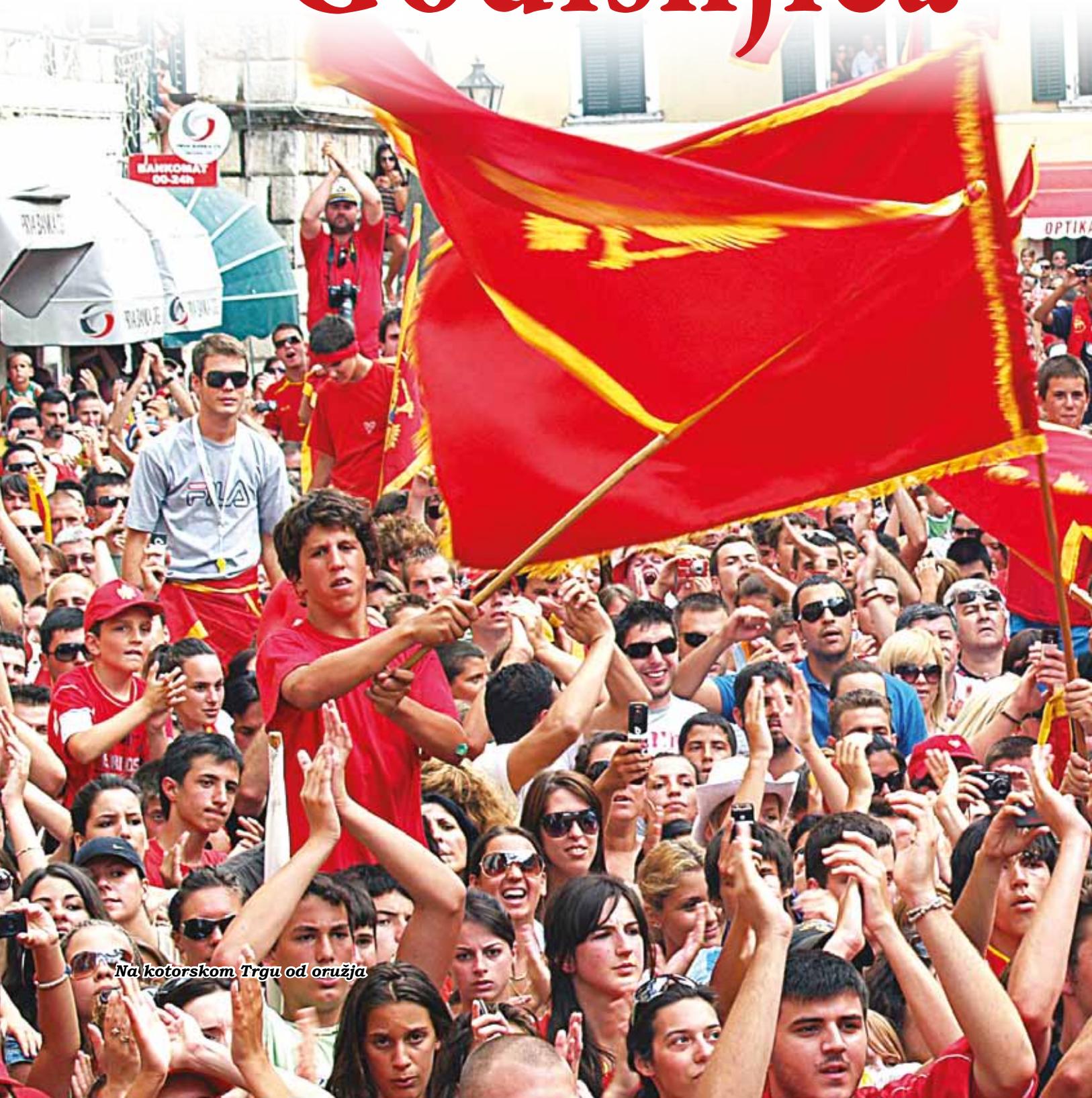
Međugorje, Vatikan, Bratislavu, Budimpeštu, New York te još četrdesetak gradova po čitavome svijetu. Ove godine uskrsna pisanica otišla je u Pariz i Rigu, ali evo je i ovdje među nama, u gradu Kotoru. Sam blagoslov pisanice ni u kojem slučaju ne vrijeda pobožnost Velikoga tjedna ni blagdana Uskrsa, nego nam samo želi povećati radost nadolazećega uskrsnog vremena. Pisanice su simbol novoga života. Neka ova pisanica bude novi dio naše kulturne baštine koja je iznimno bogata, ne samo u gradu Kotoru, nego i na teritoriju Kotorske biskupije“, rekao je biskup

Ilija Janjić. Izaslanik grada Koprivnice i Koprivničko-križevačke županije Radovan Knežević rekao je da mu je iznimna čast i zadovoljstvo što može, u ime svoga grada, Kotoru uručiti pisanicu „dar od srca“.

Od 2008. godine pisanica (šareno maščeno jaje) u Hrvatskoj ima status nematerijalnog dobra. Turistička zajednica Koprivničko-križevačke županije pokrenula je 2009. godine projekt izrade velikih uskrsnih jaja, od poliestera, oslikanih u maniri naive u suradnji sa slikarima naivcima.

NA SVEČAN NAČIN U SVIM SREDINAMA CRNE GORE

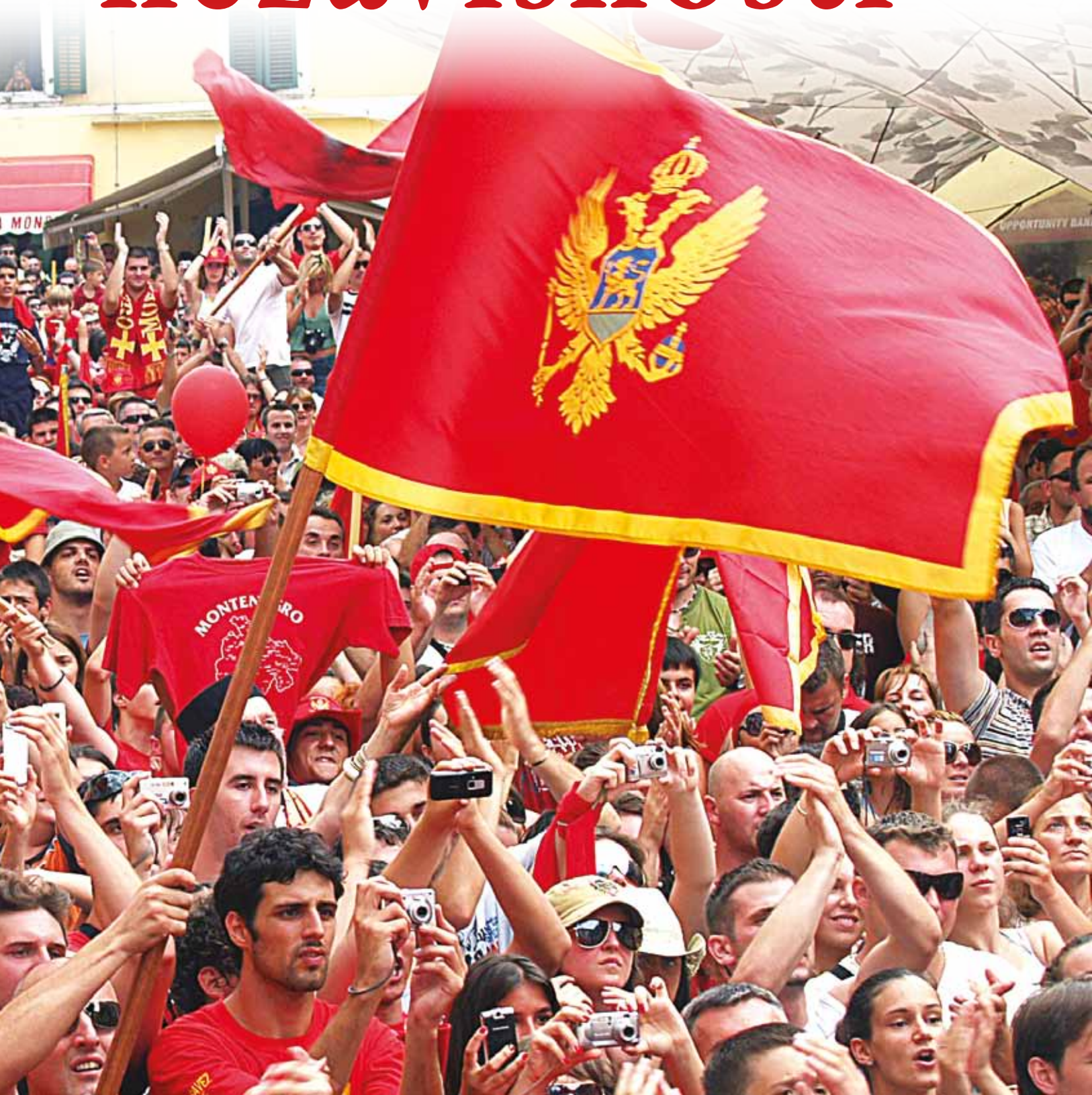
Godišnjica

Na kotorskom Trgu od oružja

PROSLAVLJEN 21. SVIBNJA - DAN NEZAVISNOSTI

nezavisnosti

Miran, transparentan, demokratski referendum i njegovi rezultati mnoge su iznenadili. Kao nagrada uslijedilo je brzo priznavanje nezavisne Crne Gore od najvećeg broja država, prije svega susjeda, kao i prijem u UN-u i drugim međunarodnim organizacijama.

Priredio:
Tripo Schubert

Navršilo se osam godina od 21. svibnja 2006. godine kada su građani Crne Gore, u miru i demokratskom ozračju, pod budnom pažnjom do tada najvećeg broja inozemnih i domaćih promatrača, donijeli odluku da Crna Gora bude nezavisna, da se obnovi stara država i pridruži zajednici slobodnih zemalja. Tako su njezini građani, bez obzira na nacionalnu, etničku pripadnost, vjeru ili uvjerenje, oni koji žive u Crnoj Gori, kao i mnogi koji su iz inozemstva došli glasovati, u svečanoj atmosferi, perom ispisali najsvjetlije stranice novije povijesti Crne Gore. Nagrade za takav rezultat referendumu ubrzo su stigle sa svih strana: u rekordnome roku uslijedila su priznanja najvećeg broja država; prijem Crne Gore u UN-u i drugim međunarodnim organizacijama; napredovanje u procesu europskih i euroatlantskih integracija. A nije to bio lagan put niti je išao prečicom.

„Krajem 80-ih godina prošlog stoljeća, kada je crni oblak tzv. antibirokratske revolucije prekrrio, a zatim u krvi i pepelu uništio raniju zajedničku državu – Crna Gora je relativno lako i brzo postala plijen veliko državnih aspiracija, uz čiju je pomoć na kormilo dove-

no novo rukovodstvo i politika koja će biti pomoćnik u ratovima i tragičnom razbijanju SFRJ. Iako su slabašne bile snage koje su im se suprotstavljale, one su ipak svjedočile da ima svjetla u tami, da nije ugašena luča slobode koja je lagano ali postojano pridobivala nove snage. Ipak, trebalo je gotovo čitavo desetljeće da se u redovima vladajuće partije dogodi podjela te da se njezin većinski dio počne, polako i oprezno, vraćati Crnoj Gori. Proći će cijelih 15 godina nakon raspada zajedničke države kada će Crna Gora skupiti dovoljno snage i odlučnosti i krenuti putem nezavisnosti.

Bio je to trnovit put. Najprije, nije bilo izvjesno kakve su istinske namjere raznorodne koalicije koja je formirala vlast 1998. godine kada je riječ o razvoju i perspektivama Crne Gore, odnosima sa Srbijom, a ni budućnost SRJ nije bila jasna“, prisjeća se Branko Lukovac, inicijator i koordinator Pokreta za nezavisnu europsku Crnu Goru i nastavlja:

„Očekivanja Europske unije da će problemi u odnosima Srbije i Crne Gore biti riješeni formiranjem državne zajednice nisu se ostvarila. Iako je državna zajednica pridonijela smanjivanju zategnutosti u međusobnim odnosima te uspostavljanju normalne komunikacije između dviju država, bilo je jasno da dva državna

entiteta tako različite veličine i snage ne mogu funkcionirati na način da se očuva istinska ravnopravnost i s uspjehom zaštite interesi obje članice. U takvim okolnostima u nekim sredinama je već početkom 2004. godine inicirano formiranje širokog pokreta za nezavisnost Crne Gore koji bi poveo najširu akciju za organiziranje referenduma, nakon isteka trogodišnjeg razdoblja državne zajednice, ne dopuštajući mogućnost da vlast, pod pritiskom Bruxellesa, ponovno odgodi referendum. Pokret je okupio sve snage u Crnoj Gori i izvan nje, koje su istinski opredijeljene za nezavisnost, u široki front koji će svojim angažiranjem dovesti do većinske potpore glasačima u odabiru nezavisnosti.

Pokazalo se da je taj put ujedinjavanja svih snaga u najširi pokret za nezavisnost bio najbolji, ako ne i jedini način da se Crna Gora uspješno odupre mnogobrojnim organiziranim i snažnim pritiscima s ciljem da se spriječi održavanje ili uspjeh referenduma o nezavisnosti Crne Gore. Bila je to sinkronizirana politika i djelovanje iz Srbije i Europske unije, koje je imalo vrlo snažna uporišta u Crnoj Gori i u utjecajnim sredinama u inozemstvu.

Miran, transparentan, demokratski referendum i njegovi rezultati mnoge su izne-

nadili. Kao nagrada uslijedilo je brzo priznavanje nezavisne Crne Gore od najvećeg broja država, prije svega susjeda, kao i prijem u UN-u i drugim međunarodnim organizacijama. Europska unija odlučila je nastaviti proces stabilizacije i pridruživanja. Pokazalo se da referendum i nezavisnost Crne Gore nisu ugrozili mir i stabilnost u regiji, već je na tim osnovama Crna Gora uspjela unaprijediti odnose sa svim susjedima i afirmirati se kao činilac stabilnosti i suradnje“, rekao je Lukovac.

Tadašnji predsjednik Hrvatskoga građanskog društva dr. Ivan Ilić komentirajući referendumske rezultate rekao je uz ostalo: „Mnogi će reći - očekivan rezultat ostvaren tijesnom većinom. Do prije mjesec dana većina stranih političara sa skepsom je promatrala predstojeće izjašnjavanje i moglo bi se reći u javnim nastupima favorizirala državnu zajednicu. Sada, odjednom, poslije uspješno organiziranog i transparentnog referenduma, stižu riječi pohvale i ohrabrenja te prihvaćanja novoga političkog subjekta u Europi. To svakako ohrabruje. Veliki je rezultat ovog referenduma što su za nezavisnost glasovali pripadnici svih naroda koji žive u Crnoj Gori. Pokazalo se da je građanski faktor, koji je i u najtežim vremenima za Crnu Goru sačuvao razum i mir, i sada presudio. Hrvati u Crnoj Gori masovno su izašli na izborna mjesta i dali glas za nezavisnu Crnu Goru. Prema posljednjem popisu ima nas oko 1% i izborni rezultat je prelomljen u tih 1%“. (slika iz Monografije na str. 89).

Premijer Milo Đukanović

Predsjednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović izjavio je da je zadovoljan učinjenim od 21. svibnja 2006. do 21. svibnja 2014. godine. „Neutralisana je jedna istorijska nepravda i povraćeno naše državno i nacionalno dostojanstvo. Ne vjerujem da ima Crnogorca koji nije ponosan na to. Crna Gora je danas još stabilnija. Ideja suživota i multietničke demokratije, koju je gotovo usamljeno čuvala tokom jugoslovenske krize, danas je formula života svih balkanskih društava. Danas je Crna Gora država na pragu NATO-a i lider evropske integracije regiona Zapadnog Balkana“, konstatirao je Đukanović te se osvrnuo i na one koji su zaslužni za nezavisnost i koji su pomogli u obnovi ne-

zavisnosti, a sada su ljuti jer im država nije uzvratila kako su oni očekivali. Rekao je kako su takvi očekivali puno od države, uglavnom bez nekoga novoga i boljega vlastitog angažmana. Država, ni ova ni prethodna ni bilo koja ne osigurava ništa samim nastankom ili obnovom. Pametno vođene države stvaraju uvjete za stabilnost i poticaj da svaki pojedinac učini nešto dobro za sebe. Zato bismo svi bili puno odgovorniji i prema djelu koje smo ostvarili - nezavisnoj Crnoj Gori, a posebno prema sebi, ako bismo se umjesto ljutnje zapitali, u Kennedyjevu stilu - Što mogu učiniti za Crnu Goru? I za sebe u njoj, naravno!

Povijesni dan za crkvu

Povijest je napisana na Trgu sv. Petra gdje su dvojica papa, Franjo i Benedikt XVI., promaknuli u svece dvojicu svojih prethodnika, Roncallija i Wojtylu.

Ivan Pavle II. i Ivan XXIII.

Priradio:
Tripot Schubert

Sototine tisuća hodočasnika prisustvovalo je povijesnom događaju u Rimu. Ne samo na Trgu sv. Petra, već i na ostalim rimskim trgovima pratila se preko velikih ekrana svečanost kanonizacije dvojice

papa koji su izmijenili Crkvu i svijet.

Svečanost povijesne kanonizacije na trgu ukrašenom s 30.000 ruža, darom iz Ekvadora, počela je molitvom Milosrdne krunice, uz pjevanje zbora Rimske biskupije.

Nakon procesije i prije početka mise papa Franjo otišao je

na trijemu ispred bazilike sv. Petra pozdraviti papu u mirovini Benedikta XVI., a taj čin vjernici su pozdravili pljeskom. Četvorica papa na Trgu sv. Petra. Povijest se događa uživo. Uzbudjenje među vjernicima je opipljivo. Ljudi kleče i mole. Među stotinama tisuća vjernika su i oni pridošli iz Hrvatske. Mnogi su došli zahvaliti na taj način Ivanu Pavlu II. za sve što je učinio za Hrvatsku.

Papa Franjo izrekao je točno u 10.14 sati formulu kojom je svecima proglasio blaženoga Ivana XXIII. (1881. – 1963.) i blaženoga Ivana Pavla II. (1920. – 2005). Ritual kanonizacije pratili su i delegacije iz 122 države svijeta koje su predvodili šefovi država i kraljevi te premijeri i ministri, a među kojima je bio i hrvatski predsjednik Ivo Josipović. Među oko 150 kardinala bio je i zagrebački nadbiskup Josip Bozanić. Na trgu je bilo i 1.000 nadbiskupa i biskupa te više od šest tisuća svećenika. Iz cijeloga svijeta pristigla su 120 službena izaslanstva te državni poglavari 24 države.

Na misi su nazočili i postulatori dvaju postupaka za

proglašenje svetim, Giovan Giuseppe Califano za papu Roncallija i poljski svećenik mons. Slawomir Oder za papu Wojtylu te dvije žene koje su zadobile čudesno ozdravljenje po zagovoru pape Ivana Pavla II. – francuska redovnica Marie Simon Pierre i Floribeth Mora Diaz iz Kostarike.

Ceremonija je bila svečana, ali ne rastrošna. Nisu načinjene nove velike slike, tapiserije, koje su bile istaknute na pročelju bazilike sv. Petra dvojice papa, već su upotrijebljene one tapiserije koje su bile načinjene kada su bili proglašeni blaženicima, odnosno za Ivana XXIII. ona iz 2000. godine, a za Ivana Pavla II. ona iz 2011. godine. „Bili su pape XX. stoljeća. Proživjeli su tragedije, ali nisu bili njima svladani. U njima je jači bio Bog, jača je bila vjera u uskrslog Isusa Krista, čovjeka i Gospodina povijesti. Jače je u njima bilo Božje milosrđe i jača je bila majčinska bliskost Marije“, rekao je Franjo u homiliji.

Govoreći o Ivanu Pavlu II., papa Franjo rekao je kako je Wojtyla bio 'Papa obitelji'. „Ivan Pavao II. rekao je kako bi volio biti zapamćen kao papa obitelji. Drago mi je da mogu naglasiti dok proživljavamo hod prema sinodi o obitelji i s obitelji kako taj hod on gleda s Neba i prati nas i podupire“, rekao je Franjo i molio da se ta dva nova sveca, pastira Božjeg naroda, zauzmu za Crkvu kako bi u dvije godine sinodalnog hoda Duh Sveti bio u službi pastorala obitelji. Papa Franjo rekao je na kraju homilije kako je misterij Božjeg milosrđa nada i praštanje jer Bog nas uvijek voli.

Obred kanonizacije preko TV-prijenosa pratilo je oko dvije milijarde ljudi.

Crkveni vrh Hrvatske predvodio je zagrebački nadbiskup, kardinal Josip Bozanić,

Papa Franjo proglašava papu svetim

a s njim su bili i riječki nadbiskup Ivan Devčić, umirovljeni đakovačko-osječki nadbiskup Marin Srakić, požeški biskup Antun Škvorčević, bjelovarsko-križevački biskup Vjekoslav Huzjak, zagrebački pomoćni biskup Ivan Šaško, generalni tajnik Hrvatske biskupske konferencije mons. Enco Rodinis, kao i vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić i predsjednik BK BiH, banjolučki biskup Franjo Komarica. Zagrebački nadbiskup, kardinal Josip Bozanić, rekao je kako je riječ o „zaista velikom danu, ne samo za Katoličku crkvu, već i za čitav svijet“ i dodao da su okupljeni vjernici danas „manifestirali kako je čovjeku potrebno nešto više – ono što dolazi od Boga“. „Obitelj je važna - potrebno je dati važnost obitelji. Ona je ta koja obećava budućnost čovječanstva“, rekao je kardinal Bozanić.

„Čovjek današnjice traži uporišne točke i vidi da ih mora tražiti tamo odakle one dolaze, tamo gdje se otvaraju šire perspektive, a to je vjera“, rekao je kardinal Bozanić osvrnuvši se i na propovijed pape Franje,

u kojoj je Sveti Otac naglasio otvorenost pape Ivana XXIII. djelovanju Duha Svetoga, ali i činjenicu da je papa Ivan Pavao II. predstavljen kao 'Papa obitelji'.

„Svecima su postali pape koji su proklamirali dijalog. Ivana XXIII. zvali su 'Dobri papa', reformirao je Crkvu, otvorio se prema drugim konfesijama i prema onima koji nisu vjernici, a Ivan Pavle II. bio je velika figura druge polovice i kraja dvadesetog stoljeća i znamo koliko je učinio za Hrvatsku. Oni su važne, velike личности koje su utjecale na cijelo čovječanstvo bez obzira na to jesu li pripadali Katoličkoj crkvi ili nisu“, rekao je u Vatikanu predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović.

Među 24 država poglavara na proslavi su bili i talijanski Giorgio Napolitano, poljski Bronisław Komorowski, nekadašnji predsjednik nobelovac Lech Walesa te pripadnici kraljevskih obitelji. EU su predstavljali predsjednik Europskog vijeća Herman Van Rompuy i predsjednik Europske komisije Manuel Barroso.

*U PODGORICI JE 17. SVIBNJA ODRŽANA XIII. REDOVNA
SKUPŠTINA HRVATSKOGA GRAĐANSKOG DRUŠTVA CRNE GORE*

Upješan rad u kontinuitetu

Intoniranje himni

**Skupština u Podgorici održana je pod motom “Kad se
ruke slože, sve se može!”**

Piše:

Danijela Vulović

Po ustaljenoj praksi Društva da svake godine druga podružnica bude domaćin, ove godine to je bila Podgorica. Skupština se održala u konferencijskoj dvorani hotela „Nikić“. Na Skupštini su bili prisutni i gosti: veleposlanica Republike Hrvatske u Crnoj Gori Ivana Sutlić Perić, konzul Hrvoje Vuković, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Zvonimir Deković, direktor Radio DUX-a Miro Marušić i predstavnici Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava.

Sjednicom je predsjedavala dr. Svjetlana Zeković, predsjednica podružnice Podgorica, a članovi radnog tijela bili su predsjednici podružnica Kotor, Herceg Novi i Bar, Ilko Marović, Sanja Crnić i Vladimir Marvučić, te potpredsjednik podružnice Tivat Ivo Marić. Verifikacijska komisija u sastavu: Marin Čaveliš, predsjednik, i članovi Zdenko Zarić i Milena Heinert, konstatala je da je na sjednici 50 od 66 pozvanih delegata tako da Skupština može punopravno odlučivati.

U uvodnom izlaganju predsjednik Vičević osvrnuo se na rad Društva u proteklom razdoblju i konstatirao da je Društvo uspješno realiziralo postavljene ciljeve. „Društvo je za proteklih godinu dana uradilo mnogo, usudujem se reći jako kvalitetnih aktivnosti, akcija, druženja. Iako u pomlađenom sastavu, nadam se da smo ispunili očekivanja starijih članova te nastavili s ponosom raditi na promoviranju Društva, naše zajednice, te biti stalno spoj u što boljim odnosima između Crne Gore i

Izlaganje predsjednika Vičevića

Radno Predsjedništvo

Republike Hrvatske. Posebna je godina za nama jer je Hrvatska postala punopravna članica Europske unije. Crna Gora svakim danom ispunjava obveze na putu pridruženja europskoj obitelji država i na tom putu ima u Hrvatskoj

istinskog partnera-prijatelja. Godina za nama pamtit će se i po posjetu predsjednika Hrvatske Ive Josipovića Crnoj Gori te sastanku s predstavnicima hrvatskih udruga. Svakako, moramo napomenuti uspješno realiziranje projekta

Učesnici Skupštine

prekogranične suradnje između CG i BiH, kao jednoga novog pristupa fondovima i mogućnosti realiziranja akcija i aktivnosti našeg Društva. Sigurni smo da će i u budućnosti naši projekti biti prihvaćeni od komisija EU-a te da ćemo ih uz stečeno iskustvo implementirati na ponos čitave zajednice“, rekao je Vičević i dodao kako se susrećemo s nerješivim pitanjima, a posebno je istaknuo problem prostorija za rad u Kotoru, koji nas prati već dulji niz godina. On je i ovom prilikom pozvao sve nadležne institucije i pojedince da pomognu u prevladavanju ovoga značajnog problema. „Sasvim sam siguran da ćemo svi zajedno još više nego dosad uspjeti održati visoki standard koji smo kvalitetom ranijeg rada sami sebi nametnuli“, završio je izlaganje predsjednik Vičević.

Član UO i bivši predsjednik Društva Tripo Schubert govorio je o radu podružnica. On je rekao da postoje određeni

problemi u radu podružnica, a najveći je aktivirati ljude kako bi se poboljšale aktivnosti i rad. On je pohvalio rad podružnice Podgorica koja se redovito sastaje i uspješno realizira određene projekte.

Predsjednica podružnice Podgorica dr. Svjetlana Zeković istaknula je da ta podružnica ima planirane aktivnosti za koje nedostaju financijska sredstva. Ona je predložila određene izmjene Statuta kako bi podružnice mogle same konkurirati za sredstva u određenim institucijama. „Osnova je jako dobra, a kako bismo išli naprijed moramo financije i organizaciju podružnica drugačije posložiti i postaviti. Mora se naći način da možemo samostalno kao podružnice konkurirati s projektima na natjecajima. Na nekoj od sljedećih skupština moramo mijenjati naše akte kako bi podružnice mogle živjeti, opstati, jer bez financijskih sredstava ne možemo funkcionirati“, istaknula je Zeković.

U cilju poboljšanja rada podružnica predsjednik Mirko Vičević pozvao je sve prisutne da svoje zahtjeve i prijedloge dostave Upravnom odboru u pisanoj formi, kako bi se pronašlo adekvatno rješenje.

Skupština je usvojila Plan rada i financijsko izvješće za 2013. godinu, kao i Plan rada i financijski plan za 2014. godinu. Na kraju sjednice upućen je apel za pomoć poplavljenim područjima u skladu s mogućnostima.

Premijer Milo Đukanović, u nemogućnosti prisustva, pismeno se obratio Predsjedniku Društva i članovima Skupštine: „Koristim priliku da zahvalim članovima vašeg Društva na doprinosu koji u kontinuitetu daju čvršćivanju multietničkog sklada i modernog razvoja Crne Gore, i da poželim uspješan rad svim učesnicima Skupštine“.

Nastava za pamćenje

Piše:
Ana Šarčević

Terenska nastava u Hrvatskoj za učenike hrvatske nastave iz Kotora i Tivta organizirana je i u ovoj školskoj godini. Zbog praktičnih razloga – različitog uzrasta učenika – realizirana je u dva dijela uz pomoć hrvatske zajednice u Crnoj Gori te velikodušnih domaćina u Slavoniji i Vojvodini.

Kao sve dosad i ove terenske nastave bile su izvrсна prilika da učenici uče o hrvatskoj kulturi, tradiciji i povijesti te tako na neposredan način upotpune znanja stečena u školskim klupama. Upravo je neposrednost razlog sreće vidljiv na licima učenika pa i na sam spomen terenske nastave.

Tridesetak učenika viših razreda osnovne škole te srednjoškolaca boravilo je početkom travnja pet dana u Slavoniji i Vojvodini, a učenici nižih razreda osnovne škole posjetili su 10. svibnja Korčulu. Na terenskim nastavama učenike su budnim okom pratili revni i neumorni: Ljerka Sindik i Ilija Janović.

Otkrivamo ljepotu Slavonije i Vojvodine

Stariji polaznici nastave hrvatskog jezika i kulture ove su godine obišli važnije povijesne i kulturne znamenitosti Osijeka, Đakova, Vukovara te su

Zajednička fotografija ispred Konkatedralne crkve sv. Petra i Pavla u Osijeku

upoznali i doživjeli ljepotu Parka prirode Kopački rit.

Prvo odredište na našem putu bila je impresivna Đakovačka katedrala i njezina kriptu, a odmah potom ergela konja lipicanaca gdje su najhrabrijim učenicima i prilazili ovim plemenitim životinjama. Slušali smo mnogo o istaknutom biskupu Josipu Jurju Strossmayeru, eruditu i inicijatoru gradnje Katedrale. Potom smo posjetili Vukovar gdje nas je kustos u Spomen-domu Ovčara upoznao s nesretnim događajima na Ovčari nakon pada Vukovara. Odali smo počast žrtvama na Memorijalnom

grobљу, a na ušću Vuke u Dunav pročitati smo glagoljicom uklesanu poruku: „Navik on živi ki zgine pošteno“.

Naša terenska nastava nastavila se u centralnom gradu istočne Hrvatske – Osijeku. Tamo smo prošetali znamenitom baroknom Tvrdom, pogledali različite eksponate u Muzeju Slavonije, predahnuli uz Dravu, te potom razgledali Konkatedralnu crkvu sv. Petra i Pavla. Zahvaljujući lijepom vremenu, mogli smo doživjeti sve čari Parka prirode Kopački rit gdje su učenici na poseban način uživali vozeći se brodićem i slušajući tko su i što su

biljke i životinje koje gledaju oko sebe.

Bili smo gosti u osječkoj Osnovnoj školi „Ivan Filipović“, gdje smo uz slavonske kiflice i prigodan program kojim se škola predstavila, upoznali njihove brojne aktivnosti. Srdačno nas je pozdravio ravnatelj Zlatko Kraljević koji je član rukometnog kluba „Olimpija“, kluba koji nam je pružio pomoć u organizaciji smještaja i otkrivanja Slavonije.

Naši domaćini u Vojvodini – Osnovna škola „Matija Gubec“ iz Tavankuta te učitelji hrvatske nastave iz Subotice – priredili su za učenike, ne samo zanimljivu jezičnu radionicu, nego i slamarsku. Slamarska naiva, po kojoj je Tavankut nadaleko poznat, sve nas je oduševila. Nakon obilaska Gradske kuće u Subotici, jezera Palić i zoološkog vrta, za učenike je organizirano i sportsko druženje sa školskim profesorima tjelesne kulture. Cjelokupni susret u Tavankutu pokazao se kao dobra prilika da učenici upoznaju svoje vršnjake iz Vojvodine s kojima dijele identitetske sličnosti.

Kopački rit - panoramsko razgledanje

Posjet Osnovnoj školi Ivan Filipović u Osijeku

U radionici su učenici upoznali slamarstvo, zaštitni znak Bunjevačkih Hrvata

Korčula - pred glavnim ulazom u Stari grad

Korčula

Stopama Marka Pola – Korčula

Druga terenska nastava, jednodnevna ekskurzija na otok Korčulu i grad Marka Pola bila je možda zahtjevnija, ali nezanemarivo oplemenjujuća. Na putu su se učenicima nižih razreda hrvatske nastave pridružili članovi dječjeg zbora „Leptirići“ sa svojom voditeljicom Andreom Orlando. Roditelji su pomogli da dječica lakše prebrode daleko putovanje, nerijetkima prvo u Hrvatsku, onima od tri godine možda i prvo uopće. O Korčuli, njezinim zanimljivim crticama iz povijesti i znamenitostima, govorila nam je Lea Čumbelić koja je svoje izlaganje prilagodila doživljajno-spoznajnim mogućnostima djece koja su je oduševljeno slušala spremno odgovarajući na njezina pitanja. I poznati bokeljski slikar Tripo Kokolja završio je svoj životni i umjetnički put na Korčuli, podičila se na kraju naša skupina. Sačuvali smo za uspomenu trenutak od za-

borava fotografirajući se pred glavnim ulazom u Stari grad.

Zahvaljujući financijskoj podršci Kotorske biskupije, HGI-a, HNV-a, HGD-a, Montenegro Airlinesa, Općine Bar, Podrav-

ke i Leda, koji su prepoznali vrijednost ovakvog vida učenja, učenici nisu plaćali troškove terenske nastave.

Deset godina hrvatske nastave u Crnoj Gori

Uspješno realizirane terenske nastave na kojima svi učimo, ne samo o hrvatskoj kulturi, nego i o kulturi ponašanja, na kojima težimo biti bolji upoznavajući pri tom sebe i druge, ne predstavljaju kraj aktivnosti za ovu školsku godinu. Ona je posebna jer je deseta, i stoga će u lipnju biti obilježena prigodnim programom; književnim susretom s Hrvojem Kovačevićem, filmskom školicom, te izložbom fotografija koju će organizirati Hrvatsko građansko društvo Crne Gore koje je bilo pokretač ideje uvođenja hrvatske nastave u Crnoj Gori. Svečana proslava, u sklopu koje će učenicima biti uručene učeničke knjižice, održat će se 13. lipnja.

Posjet kuli Marka Pola

Krunoslav Težak

Razgovor vodio:
Mirko Vičević

Krunoslav Težak je Dubrovčanin iz Kotora ili Kotoranin rođen u Dubrovniku?

K.T. Dubrovčanin po rođenju, a Kotoranin i Konavljani po podrijetlu. Sve ove strane su mi u srži, moje su, obogaćuju me, pa mi je nemoguće odlučiti se za pojedinu od njih, a i ne volim isključivost.

Skoro cijeli život ste u glazbi. Najdraža sjećanja...

K.T. Sjećanja, toliko ih je i dok se prisjećam događaja, koncerata, nastupa, snimanja, prolazi mi smiješak licem. To znači da su povezana s ugodom, lijepa su. Evo baš prije neki dan sjetio sam se svoga prvog nastupa iz vrtića, pjevao sam pjesmu "Meštar Ivo" (ovako počinju stihovi: Eto, tu mu stoji barka, tu mu idro i kataraka...itd.), zatim tu je sudjelovanje s pjesmom "Stari sat" u prvome sastavu dječjeg zbora "Mali raspjevani Dubrovnik" koji je vodio Đelo Jusić. Pa sve do sjećanja iz nedavnoga gostovanja klape u Sloveniji. Sva su mi sjećanja jednako draga.

Manje je poznat dio vaše sportske karijere, no upućeni kažu da ste bili veliki talent za košarku.

K.T. Da, bio sam talent za košarku, ali ne samo za taj sport, već i za nogomet, koji sam počeo trenirati u Gošku, ali mi je otac jednoga dana rekao da mi na žalost ne može plaćati abonament za tramvaj do igrališta pa sam se morao odlučiti za košarku. Teren je bio u Karmenu, dijelu u staroj jezgri Dubrovnika, 50 metara od mjesta gdje sam živio, čak se s jednog prozora u kući mogla gledati utakmica. A ja sam trenirao, trenirao, igrao. Vještina dolazi s vremenom uloženim u djelatnost kojom se baviš. I u posvećenosti onome što radiš. I to je bilo ono što sam trebao raditi i to sam radio. Zapravo, uvijek kažem da sam bio 'motoričan', s osjećajem za pokret i ritam, što se pokazalo točnim s obzirom na to da sam bio i plesač u folklornom ansamblu "Lindo". Ako još dodaš i osjećaj za melodiju, eto pjevača.

Krunoslav Težak rođen je u Dubrovniku 1. srpnja 1955. godine, od majke Rade i oca Đorđa. Nakon osnovne škole i gimnazije, diplomirao je na Fakultetu za turizam i vanjsku trgovinu. Veći dio svog radnog vijeka proveo je kao zaposlenik Privredne banke Zagreb, a već 9 godina je samostalni kreditni posrednik i financijski savjetnik.

Bio je dugogodišnji igrač i član košarkaškog kluba Jug (danas Dubrovnik), plesač folklornog ansambla fa Lindo, nastavnik je solo pjevanja. Pjeva u renomiranoj dubrovačkoj klapi Ragusa, punih 36 godina.

Povjerenik je Hrvatskoga građanskog društva za Republiku Hrvatsku.

Klapa Ragusa pred katedralom sv. Tripuna

Povjerenik ste HGD za Hrvatsku. Kako Vam izgleda budućnost naše udruge?

K.T. To je sjajna udruga sjajnih ljudi koji poštuju i vole sve ono što čini njihovu bit, što su dobili podrijetlom i življenjem. Odgovor je sličan onome kad ste me pitali jesam li Dubrovčanin, Konavljjanin ili Kotoranin. A budućnost udruge? Mislim da je dobra jer su ljudi koji su osnovali udrugu dobri uzori mlađima koji dolaze.

Projekt koji niste još stigli, a voljeli biste napraviti?

K.T. Volio bih snimiti većinu svojih pjesama, ali na žalost

ne stižem. Nadam se da će posao popustiti.

Putovali ste jako puno baveći se glazbom, očuvanjem tradicije. Gdje biste najradi-

je u privatnom aranžmanu otišli na sedam dana?

K.T. Definitivno u Japan, ali ne znam bi li se ta ideja svidjela mojoj gospođi.

S predsjednikom HGD, Mirkom Vičevićem

*NA ŠKOLJU SVETOGA NIKOLE POKRAJ BUDVE SVEČANO PROSLAVLJEN
BLAGDAN OVOGA SVECA*

Sveti Nikola – svetac Istoka i Zapada

Sveti Nikola je pravi ekumenski svetac: štuje ga Istok i Zapad. Na istoku je proživio svoj životni vijek, a na zapadu u Bariju časte se njegovi posmrtni ostaci.

Priredila:
Tijana Petrović

Dana 10. svibnja 2014. godine, na školju Svetoga Nikole pokraj Budve, svečano je proslavljen blagdan ovoga sveca, kada crkva komemorira prijenos njegovih relikvija (9. svibnja) iz Mire u Maloj Aziji u grad Bari u Italiji 1087. godine. Na otoku se okupilo više od stotinu vjernika, ne samo iz Budve već i iz Sutomora, Kotor i Petrovca. Nakon pobožnosti svete krunicе, koju Crkva na poseban način moli u mjesecu svibnju, slijedila je svečana sveta misa koju je služio budvanski župnik don Filip kanonik Janjić u zajedništvu s generalnim vikarom kotorske biskupije don Antonom Belanom. U propovijedi župnik Janjić je istaknuo: „Sveti Nikola je pravi ekumenski svetac: štuje ga Istok i Zapad. Na istoku je proživio svoj životni vijek, a na zapadu u Bariju časte se njegovi posmrtni ostaci.

Križari prolazeći kroz ovaj kraj u svoj pohod na Jeruzalem (1096./97.) pod vodstvom vojvode Rajmunda od Tuluza logorovali su u budvanskom polju, gdje ih je zadesila smrtonosna epidemija od koje su mnogi pomrli. Mrtve su pokapali baš na ovome mjestu, gdje je poslije podignuta i ova crkvića posvećena svetome Nikoli biskupu.

I stari Budvani pokapani su na ovome groblju i to od 1820. godine kada je stupila na snagu naredba mjesnih vlasti da se zbog higijenskih razloga ne smije više pokapati mrtve u crkvama i oko njih u starome gradu pa sve do 1874. godine kada je napravljeno novo groblje na mjestu pod nazivom „Blato“ ispod brda Spas na imanju obitelji Mikula, gdje je poslije podignuta i crkva svetoga Luke od obitelji Medin, a po nacrtu inženjera Ante

Domjenak nakon mise

Linardovića s otoka Brača. Car Franjo Josip I. tijekom drugog posjeta Budvi 1888. godine darovao je 200 fforina da se u ovome groblju podigne kameni križ, a preostali novac je iskorišten za izgradnju kamene ograde kako bi se spriječila ispaša stoke iz okolnih mjesta na groblju.

Evo nas i danas na ovome platou da zahvalimo Bogu što nam je dao svetoga Nikolu za zaštitnika, ali da odamo i počast umrlima u njihovu nastojanju i plemenitoj želji da oslobode zemaljski Jeruzalem u koji nisu stigli, ali se nadamo da su stigli do nebeskoga Jeruzalema kojemu i mi težimo. Zato molimo danas svetoga Nikolu da i nama pomogne na tom putu da ostanemo vjerni Bogu i ostvarimo zajedništvo.“

Nakon mise na groblju pokraj kamenoga križa, poslije molitve za sve mrtve koji počinjavaju na tom groblju još od XI. stoljeća, generalni vikar podsjetio je sve prisutne na značaj žrtve.

„Prijatelji dragi, štovatelji svetoga Nikole!

U temeljima svake kulture susrećemo se s kultom, a u temeljima svakoga kulta nala-

zimo žrtvu. Ona može biti individualna ili kolektivna. Žrtva nije kršćanski ekskluzivitet, nju poznaju sve religije, pa i one najprimitivnije.

Žrtvu poznaju i ideologije, još od antičkih vremena, pa do naših dana. Rimski vojnici davali su živote za svoje imperatore s riječima: *Ave Caesar morituri te salutant* (Zdravo Cezare, pozdravljaju te oni koji će umrijeti), dok su majke Spartanke i Grkinje ispraćale svoju djecu u rat dajući im štit s riječima: *E tan e epi tas* (Ili s njime, ili na njemu).

Sjetimo se samo ideologija nacizma, fašizma i komunizma, koje su proizvele i podnijele milijunske žrtve. Podsjećam vas, trebalo je doći XX. stoljeće pa da japanski car javno, pred svojim narodom izjavi da on nije božanstvo. A koliko je žrtava pilota kamikaza žrtvovano u II. svjetskom ratu upravo u njegovo ime.

Kršćanstvo je iznjedrilo najzahtjevniju zapovijed u povijesti čovječanstva koja je bila uzrok propasti poganske civilizacije i temelj oblikovanja nove kršćanske antropologije. Ta zapovijed glasi: *Ego autem dico Vobis: diligite inimicos vestros*

et orate pro persequentibus Vos (Mt 5.44) – A ja Vam kažem ljubite i neprijatelje Vaše i molite za Vaše progonitelje. To je kršćanska žrtva odnosno mučeništvo koje je podneseno iz ljubavi prema neprijatelju. *Pater dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt (Lk 23.34)* – Oče, oprosti im jer ne znaju što čine. Sljedbenici raznih ideologija daju svoje živote iz mržnje prema neprijatelju, a kršćani podnose mučeništvo iz ljubavi prema neprijatelju. Ovo je ekskluzivitet kršćanstva. Imajući upravo ovo u vidu mi smo se danas okupili na ovome školju da proslavimo blagdan svetoga Nikole, ali i da komemoriramo jednu kolektivnu žrtvu koju je iznjedrila jedna ideologija koja je u sebi nosila višak patriotizma, a manjak ljubavi prema onima koji drukčije misle. Ove godine 1. svibnja navršilo se 65 godina od nemilog događaja koji je, na žalost, ostao zaboravljen u kolektivnoj memoriji ovoga grada. Dana 1. svibnja 1949. godine grupa od oko stotinu mlađih izletnika proslavljala je na ovome otoku Praznik rada. Poslije jela, pića i zabave, nekoliko ih je provalilo u ovu crkvu svetoga Nikole, obeščastilo je i raspalilo svečevu sliku. Na povratku za Budvu, u popodnevnom satima, i uz prelijepo vrijeme i mirno more, koča-ribarica koja ih je prevozila opasno se nagnula i prevrнула, a mreža koja se na njoj nalazila povukla je u smrt 28 osoba, prema nekima i više. Stravičan događaj. Kao kršćanin odbijam i pomisao da je to bila Božja kazna, ali mi se kao čovjeku ta misao snažno nameće. Mislim u ovom času na one trenutke kad su gubili živote i u tim trenucima prepoznajem i njihovu žrtvu koje se danas ovaj grad, na žalost, ne sjeća niti s jednim vijencem cvijeća u moru gdje su našli smrt. Zar ni toliko, o Budvo?

Procesija prema moru

S misnog slavlja

Pogledajte samo na prvi pogled apsurd: mi se danas, kao i svake godine, njih sjećamo i molimo za njihove duše. Žrtva (Crkva) moli za svoje progonitelje. Da nije tako, izdali bismo evanđelje. Stoga vas sve pozivam da izmolimo molitvu Gospodnju 'Oče naš' za ljude stradale prije 65 godina, koji su s ovog otoka, umjesto svojim kućama, pošli u smrt. Pokoj vječni daruj njima Gospo-

dine i svjetlost vječna svijetlila njima."

Nakon ove komemoracije blagoslovljeno je more i zvan Božji blagoslov po zagovoru svetoga Nikole na grad Budvu i sve njegove stanovnike. Nakon duhovne, uslijedila je tjelesna okrepa, gdje su župnik i župljani za sve prisutne pripremili su bogatu trpezu ljubavi, te se druženje u prelijepom ambijentu školja nastavilo do popodnevni sati.

*PRIČA O ARBANASIMA IZ OKOLINE BARA KOJI SU SE DOSELILI
1726. GODINE NA ZADARSKO PODRUČJE*

Zadarski Arbanasi

Navršilo se dvadeset godina od osnutka Društva zadarskih Arbanasa, čime je nastavljena tradicija društvenog organiziranja, koja je u Arbanasima živa više stoljeća, od dolaska Arbanasa u Zadar 1726. godine.

**Logo Društva
zadarskih Arbanasa**

Priredio:
Tripo Schubert

Anio Grdović, predsjednik Udruge zadarskih Arbanasa, pripovijedao je Ivanu Stagličiću o povijesti Arbanasa u Zadru i njihovim sadašnjim aktivnostima.

O Društvu zadarskih Arbanasa

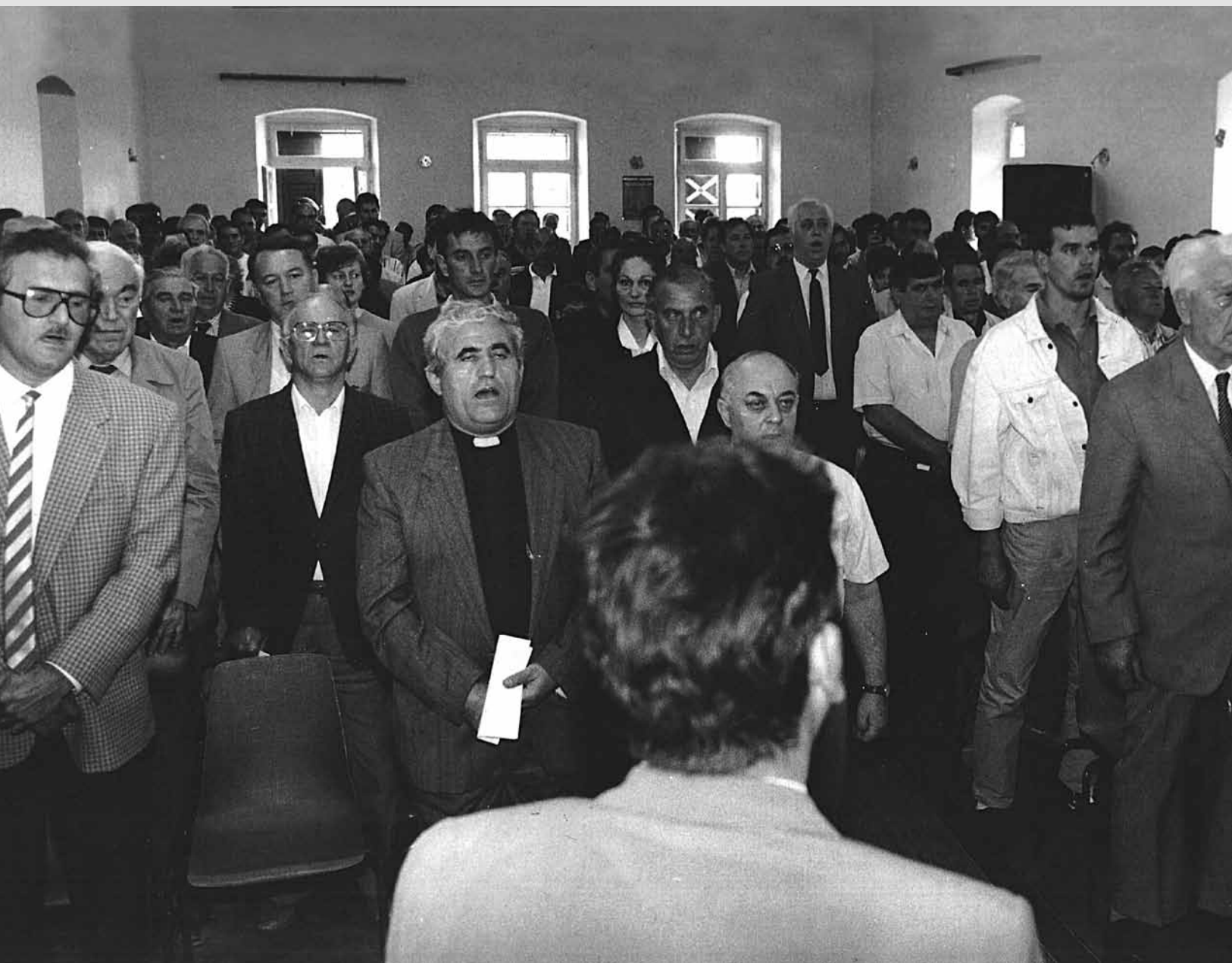
Na Skupštini 9. svibnja 1993. godine, u vrijeme Domovinskog rata u ratom opsjednutom Zadru, pod općom opasnošću, bez struje i vode, osnovano je Društvo zadarskih Arbanasa, u čast Gospe Loretske.

Zadarski Arbanasi 10. svibnja časte Gospu Loretsku, koja je njihov veliki blagdan, zaštitnica mjesta Arbanasi, pa je to bio i povod da se organizira jedno takvo Društvo.

Društvo zadarskih Arbanasa od tada je mnogim svojim djelatnostima steklo prepoznatljivu sliku kojim obogaćuje

društveni i kulturni život grada Zadra, Zadarske županije i Hrvatske.

„U vrijeme Domovinskog rata, kad je Zadar bio bez struje, bez vode, teško se živjelo, bili smo mobilizirani i na ratištu, ali smo i tada razmišljali i osmišljavali budućnost Arbanasa, Zadra i Hrvatske. Odlučili smo formirati Udruhu. Tom prigodom pokazali smo veliko zajedništvo u prepunoj dvorani Mjesnog odbora Arbanasi. Skupština je počela himnom „Lijepa naša Domovino“. Dali smo obećanje i zavjet kako ćemo to voditi na najbolji način. Premda zajednica Arbanasa nije bila organizirana, prethodne generacije su baštinile tradiciju, pisale su se knjige, rječnici, otvarale su se čitaonice, postojao je „Hrvatski sokol“, koji je organizirao različite sportske aktivnosti poput nogometnog, biciklističkog kluba te još nekih udruga. Prvi i Drugi svjetski rat, a zatim i Domovinski rat, bile su zapreke za sve te aktivno-

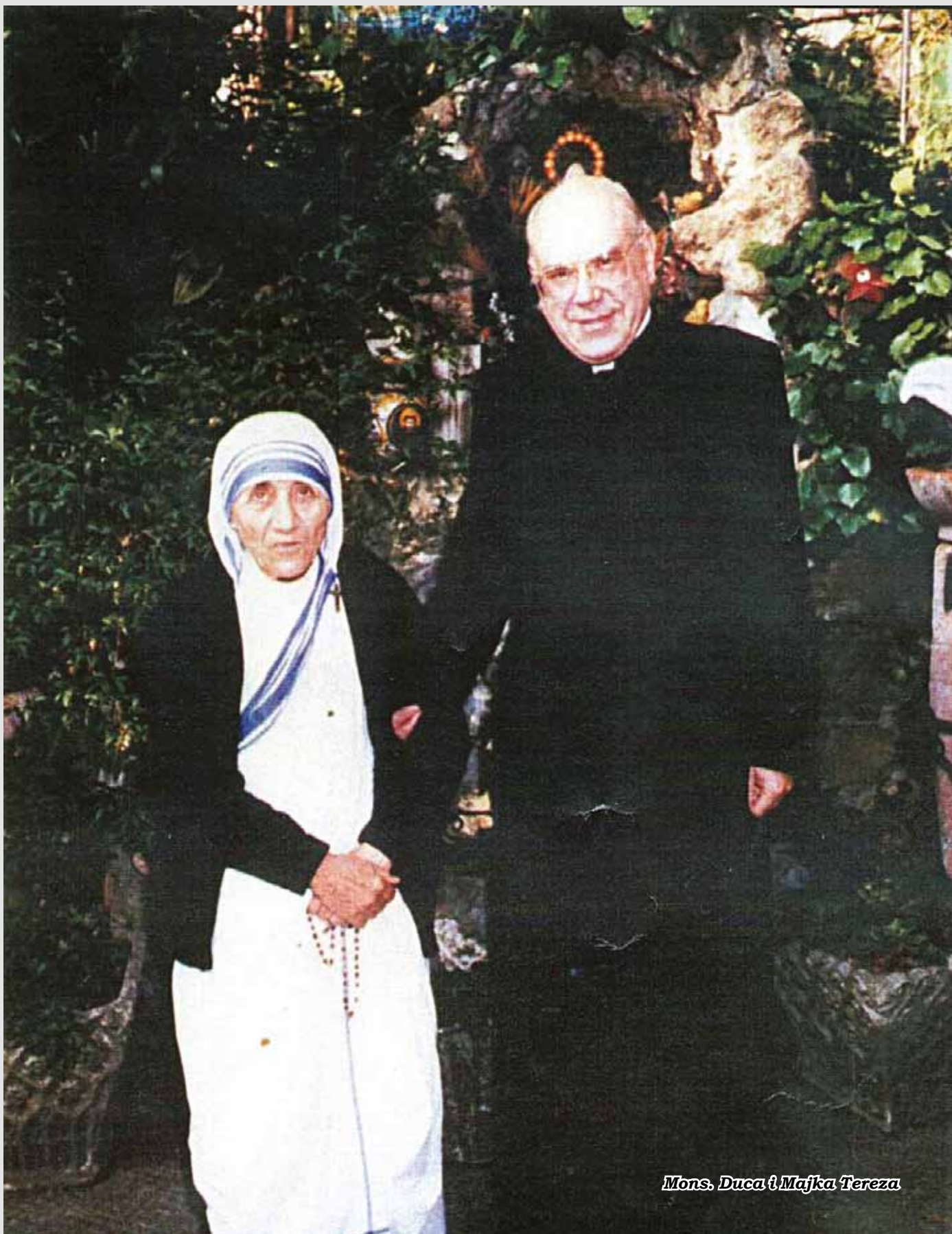
S osnivačke Skupštine

sti. Naša generacija je željela nastaviti tamo gdje se stalo, tako smo 1993. godine osnovali ovu Udrugu i doprinijeli da se može vratiti jedna lijepa tradicija, a sve to u čast Gospe Loretske“, kazao je Grdović, i nastavio:

„Nakon što smo utemeljeni, svake godine smo organizirali Dane Gospe Loretske. Slaveći dvadesetu obljetnicu Društva zadarskih Arbanasa, mogu sa sigurnošću kazati da smo svojim radom pridonijeli očuvanju

tradicije, mnogih promjena u oblasti kulture, te samom položaju zadarskih Arbanasa, ali to ne bi mogli bez potpore i suradnje sa školom, Crkvom, Sveučilištem, medijima, Gradom Zadrom, Zadarskom Županijom, udrugama iz Domovinskog rata, glazbenim udrugama, klapama“, otkrio nam je Enio Grdović, koji je potom kazao i nekoliko riječi o današnjim aktivnostima ove udruge: „Društvo zadarskih Arbanasa ima ulogu, prije

svega, okupljati ljude koji žele raditi na dobrobit svih nas i naše tradicije. Članovi našeg društva, pored redovnog zanimanja, pjevaju u klapama i u župskom zboru. Posebna aktivnost je na očuvanju govora zadarskih Arbanasa. Arbanaški govor, kojega je odredila blizina granice oko rijeke Bojane i dio Skadarskog jezera u blizini Bara i Ulcinja, specifičnost je ovoga kraja. Golema većina žitelja Arbanasa potječe iz regije Šestani koja se nalazi iz-

Mons. Duca i Majka Tereza

među Skadarskog jezera i Jadranskog mora u blizini grada Bara, pod obroncima planine Rumije. Ovu regiju čine: Gornji Šestani-5 sela, Donji Šestani-5 sela, potom sela Pinčići, Livari, Briska i Tejani. Pored njih, dio zadarskih Arbanasa potječe iz okolice Ulcinja i Skadra, dok dio potječe iz primorskih regija oko Bara (Spič, Šušanj, Zupci, Mrkojevići). To su sela iz kojih su potekli zadarski Arbanasi. Područje oko grada Bara, uključujući i sam grad je i danas u crkvenom smislu rubno područje gdje se misa i dan danas služi na hrvatskom jeziku. Stoga nije neobično što su od samog doseljavanja u Zadar Arbanasi uvijek svjedočili svoj hrvatski etnički osjećaj. Tu je osnovan Hrvatski sokol i prva Hrvatska stranka prava u Dalmaciji, koja, zanimljivo, nije osnovana u Splitu, Šibeniku ili Zadru, nego upravo u Arbanasima. To su činjenice na koje su Arbanasi jako ponosni – istaknuo je Grdović.

O govoru i pismu Arbanasa

Govor zadarskih Arbanasa je jedna specifičnost koja je preživjela do danas. Znamo da je govor zadarskih Arbanasa izmiješan sa hrvatskim, a dolaskom u Zadar i malo s talijanskim, jer teško je sačuvati taj izvorni arbanaški dijalekt, ali ima riječi koje se ne koriste u književnim krugovima, ali su preživjele u zadarskom kraju, u Arbanasima. Sada nekako osjećamo da nove generacije slabije upražnjavaju taj govor, a stariji još dobro govore, ali vremenom postoji opasnost da se taj govor izgubi. Zbog toga smo pokrenuli akciju registriranja govora zadarskih Arbanasa u Ministarstvu kulture RH. Tadašnji ministar Božo Biškupić nam je osobno potvrdio da je to važno za Republi-

ku Hrvatsku i izdao Rješenje o govoru kao nematerijalno kulturno dobro RH. Rad na tom zadatku se isplatio, jer smo do tada imali samo rječnik našeg govora, kojega je napisao dr. Kruno Krstić.

Osim očuvanja govora zadarskih Arbanasa i izdavanja knjiga, treći važan segment je pismo glagoljica. Glagoljicu su Arbanasi donijeli iz starog kraja. Znamo da je Vicko Zmajević radio na otvaranju glagoljaškog sjemeništa, ali to nije doživio. Njegov nasljednik, nadbiskup Karaman, je otvorio to glagoljaško sjemenište, ali uvijek se računa da je to Zmajevićevo sjemenište i na taj način je u povijesti do danas preživjelo njegovo ime. Glagoljicu i arbanaški govor sigurno moramo njegovati, to je naša obveza. Jedan od najpoznatijih povijesnih hrvatskih književnika Petar Zoranić je također puno doprinio očuvanju glagoljice.

Narodnost Arbanasa

„Što se tiče narodnosti, Arbanasi su Hrvati koji znadu svoje podrijetlo. Dokaz da su zadarski Arbanasi Hrvati, je upravo je glagoljica, koju posebno njegujemo u Arbanasima, jer naša župa Gospe Loretske u Zadarskoj nadbiskupiji je glagoljaška. Kako su naši stari govorili hrvatskim jezikom u Barskoj nadbiskupiji, tako govore i ovdje u Zadarskoj nadbiskupiji. U Katoličkoj crkvi sveta misa se tad držala na latinskom jeziku, jedino je hrvatski narod imao privilegiju služenja svete mise na svom jeziku i na glagoljici, što je još jedna potvrda da su Arbanasi Hrvati. S obitelji Arbanasa iz starog kraja došao je i jedan broj svećenika. Naš prvi svećenik je bio don Mijo Tokšić, koji je svetu misu služio u crkvi sv. Donata i Sv. Ivana na Relji“, objašnjava Grdović. Poznat je

i don Ivan Petani, koji je rođen u Šestanima, kasnije postao doktor kanonskog prava i šibenski biskup.

Planovi Društva zadarskih Arbanasa

„Društvo nije političko, nego je posvećeno kulturnim dosezima, ono što mi želimo sačuvati je upravo da se mladi pozabave s ovim našim specifičnostima u interesu generacija koje dolaze. Evo, poslije dvadeset godina vidimo da je moguće ostaviti traga preko izdavačke djelatnosti, glazbe, pjevanja, kao i upražnjavanja glagoljice. Zatim, organiziranjem posjeta, hodočašća, druženja i dr. Želja nam je da budemo dobri domaćini onima koji nas posjećuju, jer biti dobar domaćin u svojoj kući, u svome mjestu, to je obveza svih, a posebno kad imate kulturnu udrugu koja se mora predstavljati. U budućnosti moramo se povezati sa svim udrugama, institucijama, nakladama koje imaju ciljeve slične našima, a obzirom na promjene koje su uslijedile nakon ulaska Hrvatske u EU. Tečaj govora zadarskih Arbanasa smo organizirali i radimo jedan put mjesečno sa grupom od 30-40 polaznika. Sa njima rade 6-7 volontera. Održavamo kontakte s udrugama iz Domovinskog rata, s glagoljašima, crkvenim zborovima, klapama, pučkim kazališnim skupinama, mjesnim knjižnicama, itd.

Najveća nam je želja otvoriti svoj „Hrvatski dom kulture zadarskih Arbanasa“ – pod upravom Društva zadarskih Arbanasa u zgradi koju su Grad Zadar i gradonačelnik Božidar Kalmeta, prije više od deset godina dodijelili na korištenje Društvu zadarskih Arbanasa, zaključio je predsjednik Društva zadarskih Arbanasa, Enio Grdović.

O povijesti Arbanasa

Prva seoba Arbanasa se desila 1726. godine u selo- Borgo Erizzo, kako se zvalo tada, a zatim su se doselili u Zemunik, na Ploče, Dračevac i Babindub i sve do mora. Bilo je zatim i povremenih pojedinačnih dolazaka. Točno se zna po crkvenim knjigama koja su to prezimena i koliko je doseljeno. Imali smo plejadu svećenika od dolaska u Arbanase, a posebno bi istaknuli znamenitog Peraština Vicka Zmajevića. Nje ga uvijek stavljamo na prvo mjesto u povijesti zadarskih Arbanasa, jer nadbiskup Vicko Zmajević je bio i barski i zadarski nadbiskup. Njegovim nastojanjem doselilo se od 1726. do 1733. godine u neposrednu okolicu Zadra više od pet stotina katoličkih izbjeglica s područja Skadarskog jezera i okolnog Primorja, utemeljivši u zadarskom predgrađu naselje Arbanasi. On se brinuo o Arbanasima kad su se doselili, kad je bio zadarski nadbiskup. Postoji utemeljena povijesna pretpostavka da je tadašnji barski nadbiskup Vicko Zmajević odlučio preseliti Šestane u Zadar u znak zahvalnosti što su ga jednom prigodom obranili od sigurne smrti, rastjeravši tursku zasjedu. Zmajevićevim sredstvima financirane su brojne gradnje i dogradnje u Zadru i okolici. Svetište Gospe od Zdravlja, mjesto svojega posljednjeg počivališta, dao je ukrasiti sa dva pobočna oltara posvećena sv. Filipu Neriju i sv. Franji Asiškom. Obnovio je krov bazilike sv. Donata, a zaslužan je i za gradnju žu-

Vicko Zmajević, nadbiskup barski i zadarski

pne crkve Gospe od Loreta u Arbanasima. Vicko Zmajević je umro u Zadru 11.IX. 1745.

godine. Pokopan je u zadarskoj crkvi Gospe od Zdravlja.

Kontakti s Hrvatima Bara

Mi i danas imamo kontakte s Hrvatima u Baru, koji tamo imaju svoje kulturne udruge, čak i ogranak političke stranke. Grad Bar je u Crnoj Gori i oni su ponosni na svoju Državu, premda jako drže i do Hrvatske gdje žive njihova braća. Predstavnici Hrvata iz Bara su bili u posjetu u Zadru i mi smo uzvratili posjetu njima. Oni su organizirani u Podružnicu Hrvatskog građanskog društva Crne Gore u Baru, a sa središtem u Kotoru, prate ono što se događa u Hrvatskoj, žele ostati Hrvati, primati hrvatske novine, a i sveta misa se drži na hrvatskom jeziku.

Mnogi su poznati Arbanasi, a među njima treba spomenuti: don Mijo Ćurković, svećenik, duhovno-nacionalni obnovitelj, dr Ivo Perović, ban Hrvatske banovine u doba Kraljevine SHS, Đuro Marušić, publicist, izdavač, nacionalni djelatnik, mons. Šime Duka, svećenik, tajnik Vatikanskog arhiva, dr Kruno Krstić, znanstvenik - jezikoslovac, filozof, psiholog, dr Aleksandar Stipčević, znanstvenik - povjesničar, arheolog, Josip Đerđa - diplomat, Đuzepe - Pino Đerđa - sportaš - poznati košarkaš, Đani Maršan - poznati pjevač, diplomat, dr Milan Vladović, odvjetnik, mons. Ivan Prenda - zadarski nadbiskup, Danijel Kotlar - brigadir u miru, zadarski dožupan, Božidar Kalmeta - gradonačelnik Zadra, ministar u Vladi RH, saborski zastupnik, Berto Matešić - tenor zbora HRT, Mladen Grdović - poznati pjevač, Romano Bajlo - izbornik hrvatske veslačke momčadi, olimpijac, Dešpalj (Pavle, Maja, Valter, Šime - maestro) - iznimno ugledna glazbena obitelj. (podatke dao Vlado Marvučić)

Sačuvana izvorna nošnja

U monografiji republike Hrvatske „Lijepa naša“ koja je izdana 1972. godine u vrijeme Hrvatskog proljeća je objavljena nošnja zadarskih Arbanasa koja je reprezentativna za ovaj dio Grada Zadra. Postoji fotografija u toj knjigi i to je naša najbolja etnologinja u Hrvatskoj, gđa Olga Oštrić koja je radila u Narodnom muzeju Grada Zadra, ona se zauzela za to i obnovila je te potvrdila da je to nošnja zadarskih Arbanasa. To je, naravno, svečana odora, ne neka pučka s kojom se moglo ići u polje. Za svečane prilike, a naš najsvečaniji dan je župni blagdan zavjetne svetkovine Gospe loretanske 10. svibnja kad se ide u najsvečanijim odorama, kako na misi, tako i na procesiji. Znamo da je i procesija jedan dio naše kulture zbog koje ljudi dolaze i stvarno daju zavjete Gospi, a pučki se to zove i „Čudo arbanaško“. Ova nošnja je i službeno proglašena nošnjom Grada Zadra.

Svečana nošnja zadarskih Arbanasa, g-đa Vlatković

Obnoviti stari tanc

Prema sjećanju starih ljudi, nakon što bi završile nedjeljne svete mise i sve fešte, oni su plesali jedno kolo, ispred crkve. I to kolo se zvalo vale ili tanc i oni su onda tancali. Inače po cijeloj dalmatinskoj obali je manje-više sličan tanc. Od Istre pa sve dolje do Dubrovnika i

Boke Kotorske. Svuda je to kolo, vale ili tanc nekako sličan, a isto tako se i u Arbanasima po sjećanju starijih žena, koje se sjećaju, da se to plesalo, dok se danas to u praksi više ne izvodi, a želimo i moramo i to obnoviti, ispričao nam je predsjednik Društva zadarskih Arbanasa, Enio Grdović.

Praznik rada

Međunarodni praznik rada 1. svibnja slavimo kao spomen na velike radničke demonstracije održane u Chicagu na ovaj datum 1886. godine, kada se gotovo 400.000 radnika diglo kako bi izborili pravo na osmosatno radno vrijeme. Tijekom tih demonstracija ubijeno je više od dvije stotine radnika, a osmero ih je u kasnijem suđenju osuđeno na smrt pod lažnom optužbom bacanja bombe.

U 20. stoljeću ovaj datum se posebno slavio u socijalističkim zemljama kada su održavane masovne parade tijekom kojih se radnička klasa divila postignućima svojih zemalja. Istodobno, demokratski svijet koji je prigrlio ovaj radnički blagdan na taj dan se borio za veća radnička prava pa su uskoro dobili i pravo na plaćeni godišnji odmor.

Danas se 1. svibnja slavi diljem svijeta, a u većini zemalja proglašen je i državnim praznikom. Neobična je činjenica da se samo u SAD-u, gdje je sve i počelo, Praznik rada više ne obilježava na ovaj datum već se pod nazivom Dan rada (Labour day) obilježava prvoga ponedjeljka u rujnu.

Radio Dux

KIĆENJE MAĐA

Svakog 1. svibnja u jutarnjim satima Peraštani kite mađ - stablo mladog brijesta, u znak veselja zbog početka najljepšega proljetnog mjeseca i nade u bolje sutra.

Mađ se kiti bočicama mlijeka, vina, suhim kolačima i raznobojnim trakicama. Običaj je da posljednji mladoženja u Perastu ubere stablo brijesta i postavi ga na središnji peraški trg ispred

crkve svetoga Nikole. Ove godine brijest je ubrao te uz tamburice, pjesmu i crkvena zvona podigao mađ Nenad Drašković, nakon čega su mještani i gosti uz pratnju tamburaša, pjevajući obišli grad te svi zajedno otišli na bijelu kavu sa suhim kolačima. Unatoč jakoj kiši tradicija se nastavila i to uz svesrdnu pomoć klape "Vela Luka" s Korčule.

OSMA GODIŠNJICA CRNOGORSKE NEZAVISNOSTI SVEČANO OBILJEŽENA U ZAGREBU

Svečano i dostojanstveno, kako i priliči velikom prazniku, članovi Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine u RH, brojni uzvanici, gosti i prijatelji Crne Gore obilježili u Zagrebu DAN NEZAVISNOSTI CRNE GORE, koncertom u Muzeju Mimara 21. 5. 2014. godine. 21. maj je ujedno i Dan Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba i Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine na području RH.

Pozivu organizatora odazvali su se brojni gosti i uzvanici: ambasadori i predstavnici Ambasada **Japana, Grčke, Izraela, Kosova**; predsjednik Skupštine Zagrebačke županije **Dražen Bošnjaković**, potpredsjednik Gradske skupštine Grada Zagreba **Davor Bernardić**, predstojnik Ureda za nacionalne manjine **Branko Sočanec**, **Budimir Lončar**, **Dimitrije Popović**, **Stefan Kapičić**, predstavnici vijeća nacionalnih manjina Grada Zagreba, predstavnici crnogorskih udruženja članica NZCH, prijatelji Crne Gore.

Dugotrajni aplauz na kraju koncerta crnogorskim umjetnicima **Žani Lekić** (flauta i pikolo), **Milici Kankaraš** (harfa) i **Alekseju Molčanovu** (klavir) zahvala je za priređenu izvanrednu večer, večer za pamćenje i užitak.

Nakon koncerta u prizemlju Muzeja Mimara nastavljeno je svečarsko večer uz čašicu tradicionalnih crnogorskih vina.

OBRAČANJE PREDSJEDNIKA VIJEĆA CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE GRADA ZAGREBA DUŠANA MIŠKOVIĆA NA SVEČANOSTI OBILJEŽAVANJA DANA NEZAVISNOSTI CRNE GORE, DANA VIJEĆA CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE GRADA ZAGREBA I KOORDINACI-

JE VIJEĆA CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE NA PODRUČJU RH

Dame i gospodo, dragi prijatelji!

Poštovani: Ekselencije i predstavnici Ambasada akreditiranih u Republici Hrvatskoj; predstojniče Ureda za nacionalne manjine Vlade RH; predstavnici i izaslanici republičkih, županijskih i gradskih institucija; predsjednici vijeća i predstavnici nacionalnih manjina Grada Zagreba; predstavnici crnogorskih društava, vijeća i predstavnici crnogorske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj kao i svi ostali gosti. Pozdravljam vas u ime organizatora ove svečanosti kojom obilježavamo značajni datum: Dan nezavisnosti Crne Gore, koji je ujedno i Dan Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske i Dan Vijeća crnogorske nacionalne manjine grada Zagreba.

Postala je već tradicija da svečanost obilježavanja ovog za nas značajnog datuma zajedno organiziraju Ambasada Crne Gore u Republici Hrvatskoj, Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, Koordinacija vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske i Vijeće crnogorske nacionalne manjine grada

Zagreba, kao i to da ga obilježavamo KONCERTOM istaknutih umjetnika – muzičara, profesora i pedagoga, iz Crne Gore.

U crnogorskoj kolektivnoj memoriji referendumski 21. maj 2006. bit će za vazda uklesan kao jedinstveni povijesni datum, jedan od najvećih, kada su na slobodnom i po mnogo čemu specifičnom referendumu uz rekordan odaziv birača, pred očima svjetske javnosti, građani Crne Gore donijeli odluku o obnovi svoje državnosti i nezavisnosti. Pobjedila je Crna Gora s uvjerenjem i nepokolebljivom voljom crnogorskih građana da napokon budu istinski subjekti vlastite sudbine.

Stoga u odabiru datuma za Dan naše Koordinacije i Vijeća nije bio dileme – odabrali smo 21.

maj – Dan crnogorske nezavisnosti. Koordinacija i vijeća privode kraju treći četverogodišnji mandat, u skladu s Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, prepoznati u svojim sredinama, kao kolektivitet i pojedinci, s nizom aktivnosti u okviru ostvarivanja prostora kulturne autonomije i uz podršku državnih i lokalnih tijela vlasti za ostvarivanja kolektivnih političkih prava i integracije u politički život Republike Hrvatske.

Želim vam da ugodno provedete ovo večer uz Žanu Lekić Marinković- flauta; Milicu Kankaraš-harfa i Alekseja Molčanova- klavir.

Nakon koncerta u holu Muzeja priredili smo za Vas jedan koktel s daškom Crne Gore uz tradicionalni crnogorski Vranac i Merlot.

USPJEH DJEČJEG ZBORA

Dječji zbor niže Muzičke škole “Vida Matjan” postoji od njezina osnivanja. Zapažen je po mnogobrojnim nagradama i nastupima diljem zemlje, kao i u inozemstvu. Danas zbor ima oko 40-ak članova, u dobi od 9 do 15 godina. U posljednjem razdoblju zbor je imao veliki broj nastupa u sklopu mnogobrojnih školskih koncerata, natjecanja i manifestacija. Na programu su djela različitog repertoara i žanrova, od dječjih dvoglasnih i troglasnih, preko zabavnih, do stranih popularnih skladbi. Također zbor nastupa s mandolinskim orkestrom “Tripo Tomas” Hrvatskoga građanskog društva, kao i solistima i školskim sastavom. Dirigent zbora je prof. Laura Jovanović.

Na posljednjem 41. festivalu muzičkih škola Crne Gore zbor je ponovno zasjaio starim sjajem i osvojio prvu nagradu i 96 bodova u kategoriji dječjih zborova. Posljednja nagrada je poticaj za još bolji rad i veće radne rezultate. Napominjemo da je dječji zbor pod dirigentskom palicom prof. Nikše Čučića u bivšoj Jugoslaviji tri puta bio po-

bjednik saveznih natjecanja muzičkih škola. Također je značajne nagrade i priznanja ostvario pod dirigentskom palicom prof. Liliane Radović.

U suradnji s Hrvatskim građanskim društvom i Društvom crnogorsko-danskom prijateljstva zbor Muzičke škole “V. Matjan” i mandolinski orkestar “Tripo Tomas” krajem rujna će gostovati u Danskoj.

TAPISERIJE TINDE MAĐAR BULATOVIĆ U PERAŠKOME MUZEJU

„Među ključnim stvaraocima crnogorske primijenjene umjetnosti svakako se nalazi Tinda Mađar Bulatović“, rekao je likovni kritičar Slobodan Slovinčić otvarajući izložbu tapiserija spomenute akademске umjetnice u Muzeju grada Perasta. On je podsjetio i na njezin stvaralački opus.

„Tinda Mađar Bulatović se, osim rada na tekstilnome dizajnu, profesionalno bavila i modnom kreacijom, a u svome matičnom poduzeću ‘Titeks’ osnovala je OUR ‘Ručna radinost’. U titogradskome Crnogorskome narodnom pozorištu radila je kostimografiju, a posljednjih 15 godina vodi reaktivnu školu slikanja posvećenu ljudima treće dobi. Treba istaknuti da se Tinda tijekom svoga višedecetljetnoga kreativno-likovnog rada uspješno bavila crtežom, pastelom, akvarelom, gvašem, temperom, uljanim slikarstvom, međutim, iznimno kreativnim i uspješnim može se smatrati njezin stvaralački rad u umjetnosti tapiserije. Njezine tapiserije su ručno i unikatno rađene ili realizirane na osnovi njezinih nacрта industrijskim putem. Želio bih vam istaknuti nekoliko bitnih tematskih ciklusa u području tapiserije cijenjene Tinde Bulatović. Prvo njezino neiscrpno kreativno vrelo bila je naša narodna epska poezija: Majka Jugovića, Miloš Obilić, Zidanje Skadra, Mali Radojica, Vuksan od Rovaca... Veliki sljedeći ciklus je Žena u revoluciji, a karakteristične teme su Majka Knežopoljka, Logorašica, Darinka iz Rajkovca, 1941. godina. Slijedi ciklus slobodnih tema s Ribama, Hobotnicom, Starim kestenom, Igračicom. Konačno treba konstatirati da je umjetnica veliku energiju usmjerila prema kreiranju cr-

Tinda s klapom “Bisernice Boke”

nogorskog suvenira, karakterističnog i autentično našega, za kojim je ovo podneblje vapilo. U tom smislu nastale su njezine prve tapiserije industrijske izrade – Crnogorac, Crnogorka, Bokelj i druge. Iako s ovom vremenskom distancom to ne izgleda toliko bitno, želio bih vam naglasiti nekoliko zanimljivih

Papa se poklonio ispred Zida plača

Papa Franjo pomolio se u ponedjeljak u memorijalnom centru žrtavama holokausta Yad Vashemu i rekao da je ubojstvo šest milijuna Židova “ljaga” za čovječanstvo.

“Nikad više, Bože, nikad više”, rekao je Franjo. “Ovdje smo, Bože, postišeni onime što je čovjek, stvoren na Tvoju sliku i priliku, sposoban učiniti”.

“Adame, tko si? Više te ne prepoznajem”, rekao je Franjo, rabeći biblijski citat kojim se Bog obraća prvom čovjeku nakon Istočnog grijeha. “Što si postao? Na kakve si grozote sposoban?”

Na putu do Yad Vashema papa Franjo je na zahtjev izraelskog premijera Benjamina Netanyahua posjetio izraelski spomenik žrtvama palestinskog terora na kojem su ugravirana imena izraelskih civila poginulih u terorističkim napadima. To neplanirano zaustavljanje očito je pokušaj da se zadovolji i njegov izraelski domaćin, dan pošto se iznenada zaustavio i pomolio na betonskom zidu

činjenica vezanih uz stvaralački rad i životni put Tinde Bulatović. Ona je kreirala nekoliko spavaćih kompleta za nekad prvu damu Jugoslavije Jovanku Broz, što je u to vrijeme bila velika čast, a i sada je.

Posebno bih istaknuo seriju suvremenih i modernih kupaćih kostima jer je Tinda Mađar pedesetih godina prošlog stoljeća bila vrsna plivačica i rekorderka Crne Gore“, rekao je Slovinić.

Nakon što je posjetitelje pozdravio direktor Muzeja grada Perasta Andro Radulović, publici se kratko obratila i Tinda zahvalivši prisutnima, posebno „Bisernicama Boke“, koje su sudjelovale u programu otvorenja. „Budući da sam diplomirala na tekstilu i njime se bavila, tapiserija je u ono vrijeme bila prirodan izbor. Posvetila sam joj se odmah nakon fakulteta iako sam u ono vrijeme bila i mlada majka s puno obveza. Sretna sam što je izložba u Perastu retrospektivna jer sam i sama u prilici da imam jasan pregled svega što sam radila i vidim radove iz različitih razdoblja“, rekla je Tinda Bulatović, istaknuvši sa žaljenjem da mladi više ne pokazuju zanimanje za tapiseriju.

koji su Izraelci podigli kako bi razdvojili Betlehem i Jeruzalem, a koji Palestinci doživljavaju kao simbol izraelskog ugnjetavanja.

/Hina/

U ŠKALJARIMA PROSLAVLJEN BLAGDAN SV. DUJMA

U Škaljarima pokraj Kotora 7. svibnja je proslavljen blagdan sv. Dujma, biskupa i mučenika (IV. st.). Svečanu sv. misu služio je župnik don Anton Belan. Kult sv. Dujma na krajnjem jugu istočnojadranske obale dopire sve do Kotora. Crkva u Škaljarima zadnja je građevina u čast ovoga sveca prema jugu. Od iznimnog je povijesnog značaja jer podsjeća na pripadnost Kotorske biskupije dugi niz stoljeća solinskoj odnosno splitskoj metropolitanskoj i primacijskoj katedri (Dalmatiaeque primas). Kotorska biskupija se kao sufraganska biskupija Solina i Splita spominje na regionalnim saborima održanim u Solinu i Splitu 530., 925. i 928. godine. Dva kotorska biskupa u XIII. i XIV. stoljeću nosila su ime Dujam. U Muzeju sakralne umjetnosti kotorske katedrale izložen je pečatnjak kotorskog biskupa Dujma iz XIII. stoljeća. Predstavlja najstariji primjerak sfragistike jednoga vjerskog poglavara na tlu današnje Crne Gore.

Današnja crkva sv. Dujma u Škaljarima potječe iz XIII. stoljeća. Njezin prvi arhivski spomen zabilježen je u Arhivu kotorske srednjovjekovne komune i nosi godinu 1331. Ispod prostorije, uz kriptu sa sjeverne strane, protječe izvor pitke vode koji je i danas u upotrebi te je čitav ovaj predio poznat kao toponim „Podujam“.

Crkva u Škaljarima obnovljena je sredstvima grada Splita, splitske županije i Kotorske biskupije.

Zamoljeni smo da iznesemo svoja stajališta općenito u vezi s rješavanjem manjinskih prava u Crnoj Gori, s posebnim osvrtom na činjenice koje su se dogodile u izvještajnom razdoblju od 1. rujna 2013. do travnja 2014. godine.

Na sastanku je bila prisutna prim. dr. Svjetlana Zeković, predsjednica Podružnice HGD CG u Podgorici. Naše stajalište je da je odnos države prema manjinskim zajednicama na zadovoljavajućoj razini, što potkrepljujemo sljedećim činjenicama:

Pri Vladi Crne Gore postoji Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u kojemu rade i naši predstavnici.

Naša predstavница postavljena je za ministricu bez portfelja u Vladi CG.

Naša predstavница je poslanik u Parlamentu CG.

Donesen je Zakon o manjinskim pravima i slobodama, koji će se u ovoj godini još poboljšati.

Formirani su savjeti svih manjinskih zajednica, koje financira Vlada preko Ministarstva manjina.

Formiran je Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina, koji financira Vlada.

Formiran je Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava preko kojega se financiraju aktivnosti nacionalnih manjina.

U izvještajnom razdoblju donesen je niz zakona u čijoj izradi su predstavnici manjina svojim radom u skupštinskim odborima dali veliki doprinos, i to:

Zakon o upotrebi nacionalnih simbola
Zakon o zabrani diskriminacije
Zakon o zaštitniku - Ombudsmanu za ljudska prava i sloboda u Crnoj Gori
Zakon o rodnoj ravnopravnosti
Izglasan je izborni zakon
Usvojen je princip afirmativne akcije ili tzv. prirodni prag manjinskih zajednica na lokalnoj razini
Zakon o proporcionalnoj zastupljenosti u svim javnim službama.

12. 4. 2014. Promocija monografije HGD CG u Podgorici

Nakon promocija u Kotoru, Tivtu, Baru i Herceg Novome, promocija je organizirana i u Hrvatskome domu u Podgorici.

Moderator promocije prim. dr. Svjetlana Zeković, predsjednica Podružnice, podsjetila je prisutne goste i članove HGD CG kako je 23. ožujka 2003. godine osnovana Podružnica HGD CG u Podgorici, uz prisutnost Darija Musića, Tripa Schuberta i Ljerke Dragičević. Za predsjednika je izabran dr. Đuro Kojan, a za članove dr. Svjetlana Zeković i Ivan Nikić.

„Društvo je puno učinilo na očuvanju identiteta Hrvata u Crnoj Gori i radilo u poslijeratnom vremenu na gradnji mostova povjerenja, suradnje i prijateljstva između Crne Gore i Republike Hrvatske. Za svoj rad Društvo je nagrađivano od

Općine Kotor, a ono i njegovi čelnici odlikovani su od predsjednika Hrvatske i Crne Gore“, rekla je Zeković.

Monografiju su promovirali: Tripo Schubert, prvi predsjednik HGD CG, Danijela Vulović, tajnica Društva i Dario Musić, autor monografije.

„Ovo monografsko izdanje je zapravo vremeplov našeg Društva, koji nas slikom i riječju vodi kroz najvažnije događaje, dobro smišljenim načinom prezentiranja od Skupštine do Skupštine u razdoblju 2001. - 2012. pa govoriti o ovoj monografiji znači govoriti o Društvu“, započeo je svoje izlaganje Schubert. „Mi smo ga svjesno i namjerno nazvali HRVATSKO GRAĐANSKO DRUŠTVO CRNE GORE jer vjerujemo da Crna Gora ima svoj život u kojemu želimo sudjelovati kao djelotvorni, konstruktivni i pozitivni članovi društva, radi opće dobrobiti i vlastite koristi. Ne afirmiramo, ne konstituiramo i ne prodajemo nikakve pseudo megalomanske, nacionalno-političke projekte. Naprotiv, osjećamo se na tragu onoga što se kod većih i iskusnijih već dogodilo. Želimo biti u respektu prepoznati, u miru prihvaćeni, u suradnji kooptirani i u kontekstu toga procesa vidimo sebe, zato smo građansko, a ne podaničko“, rekao je uz ostalo Schubert.

„Ova monografija HGD CG upravo je najbolje svjedočanstvo svih aktivnosti Društva od osnivanja do kraja 2012. godine, svjedočanstvo velikog napora u spajanju pokidanih veza između dvije susjedne regije, Boke i DNŽ, i uspjeha tadašnjeg rukovodstva. Kada je čitate imate dojam da je sve bilo jednostavno i lako, a upravo je

suprotno. U njoj se ogleda veliki trud autora da najznačajnije događaje Društva prikaže sažeto, kronološki i jasno, u čemu je uspio. Davno je rečeno da ono što nije zapisano, nije se ni dogodilo. Stoga ovaj dokument, ova monografija, predstavlja značajno, trajno svjedočanstvo, slikom i riječju, jednoga naroda, prostora i vremena“, rekla je Vulović.

„Prateći povijesni tijek hrvatske nacionalne manjine na ovim današnjim prostorima mogu sa sigurnošću reći da nije pronađen niti jedan dokument koji bi obuhvatio ovakav kompleksni razvoj jedne hrvatske nacionalne zajednice na jednome mjestu kao što je to učinjeno u ovoj knjizi. S pravom mogu reći da je ovo knjiga povijesnog značaja, možda ne tako izražajna u sadašnjem vremenu kao što će biti kasnije kada naša buduća pokoljenja budu čitala i proučavala o vremenu svojih predaka, naravno ako budemo još tu s obzirom na ubrzanu asimilaciju“, rekao je uz ostalo autor monografije Dario Musić.

29. 4. 2014. Pregled financijske dokumentacije

Nadzorni odbor u sastavu: Slavko Marović, Ivica Biskupović i Slavko Dabinović izvršili su pregled financijskog poslovanja Društva u 2013. godini i verificirali izvješće o financijskom poslovanju koji će biti prosljeđen Upravnom oboru, Savjetu i Skupštini na usvajanje.

29. 4. 2014. ***Predstavljanje časopisa „Nova misao“ i „Hrvatski glasnik“***

U organizaciji Hrvatskoga nacionalnog Vijeća Crne Gore, u Galeriji ljetnikovca „Buća“ u Tivtu, 29. travnja predstavljeni su časopisi „Nova misao“ i „Hrvatski glasnik“ te je otvorena zanimljiva izložba naslovnica „Nove misli“.

Na prezentaciji su govorili glavni i odgovorni urednik „Nove misli“ Mirko Sebić, član Upravnog odbora HGD i uredništva „Hrvatskoga glasnika“ Tripo Schubert i član Savjeta agencije za elektronske medije Crne Gore Budimir Damjanović.

30. 4. 2014. ***Prijavili sudjelovanje na Hrvatskim svjetskim igrama***

Hrvatsko građansko društvo, kao član Hrvatskoga svjetskog kongresa, odabralo je discipline i broj natjecanja za sudjelovanje na trećim Hrvatskim svjetskim igrama koje će se održati u Zagrebu od 21. do

26. svibnja ove godine. Naših sedam natjecatelja natjecat će se u boćanju, plivanju, tenisu i bori-lackim sportovima. Financijsku potporu osigurali su: HGD CG, HNV i HGI.

5. 5. 2014. ***Revija tradicijske odjeće***

Udruga za očuvanje i promicanje hrvatske tradicijske kulture u Bosni i Hercegovini „Stećak“, općina Tomislavgrad, organizira Reviju tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Republike Hrvatske. Ova manifestacija održat će se od 24. do 29. lipnja 2014. godine u Livnu. Na reviji je prijavilo svoje sudjelovanje 27 Hrvatica iz 22 države, od Amerike, Europe, Novoga Zelanda do Južnoafričke Republike. Suorganizator ovog natjecanja je Hrvatska matica iseljenika iz Zagreba. HGD CG je prijavilo sudjelovanje Ulčar iz Perasta, koja će se predstaviti u dobrotskoj nošnji, vlasništvo obitelji Tomić, koja je napravljena daleke 1849. godine, a sada je eksponat Pomorskoga muzeja u Kotoru.

7. 5. 2014. ***Međunarodni podgorički sajam knjiga***

Deveti međunarodni sajam knjiga, pod motom „Ti i knjiga“, otvorili su talijanski pisac bestseler Federiko Moća, ministrica znanosti Sanja Vlahović i talijanski veleposlanik u Crnoj Gori Vićenco del Monako. „Ljepota knjige je upravo u tome što preko riječi stvara mostove koji povezuju zemlje i omogućava piscima da steknu puno prijatelja“, istaknuo je Federiko Moća. „Knjiga je nastala prije više tisućljeća. Ona je epohalno otkriće. Pobjedila je sve što je bilo usmjereno protiv nje i nadživjela sve što je stvoreno da bi je zamijenilo. Knjiga je besmrtna, upravo zbog toga je nezamjenjiva“, rekla je Vlahović.

Na sajmu je HGD CG izložilo dio svoje izdavačke djelatnosti, u sklopu zajedničkog štanda Centra za kulturu manjina.

8. 5. 2014. Sastanak Upravnog odbora i Savjeta

Članovi Upravnog odbora razmatrali su i usvojili materijale za predstojeću redovitu Skupštinu Društva, i to: Izvješće o radu i financijsko poslovanje, s izvješćem Nadzornog odbora za 2013. godinu, Plan rada i financijski plan za 2014. godinu i prosljedili materijale na razmatranje Sa-

vjetu Društva. Savjet je tijelo Skupštine koje se sastaje minimalno jedanput godišnje, a sastoji se od predsjednika svih podružnica. Predsjednik Društva ujedno je i predsjednik Savjeta. Sastanku su prisustvovali: Sanja Crnić, predsjednica iz Herceg Novog, Vladimir Marvučić, predsjednik iz Bara, Ilko Marović, predsjednik iz Kotora, Marin Čaveliš, potpredsjednik iz Podgorice i Andreja Marić, članica Podružnice iz Tivta. Savjet je uz neznatne primjedbe usvojio sve materijale i prosljedio Skupštini na usvajanje.

15. 5. 2014. Sastanak kod predsjednice Općine Kotor

Marija Maja Čatović, predsjednica Općine Kotor, razgovarala je s Tripom Schubertom i Slobom Draškovićem, predsjednikom Društva crnogorsko-danskog prijateljstva, o predstojećem gostovanju komornog zbora Frederiksborg iz Danske u Crnoj Gori odnosno koncertu u katedrali sv. Tripuna u Kotoru. Što se tiče uzvratnog gostovanja dječjega mandolinskog orkestra i dječjega zbora u Danskoj obećana je financijska potpora Općine Kotor.

15. 5. 2014.
Oproštajna poruka
predsjednika Kankaraša

Dosadašnji predsjednik Općine Tivat Dragan Kankaraš poslao nam je poruku sljedećeg sadržaja:

„Nakon deset godina provedenih na čelu Općine Tivat želim zahvaliti svima s kojima sam imao priliku surađivati. Zahva-

ljujući zajedničkom trudu, naporu i angažmanu učinili smo Tivat boljim mjestom za stanovanje i atraktivnijim mjestom za posjetioce. Uspjeli smo pozicionirati Tivat kao grad s intenzivnim razvojem i grad koji izlazi kao pobjednik tranzicijskog razdoblja. Tivat je danas kvalitetan crnogorski brend. Vi ste dio tog projekta. Ulažući maksimum svojih kompetencija vrijedno smo radili u interesu grada, građana i bolje zajedničke budućnosti.“

16. 5. 2014.
Natječaj „Otvorene ideje
za Crne Goru“

Što su „Otvorene ideje“? „Otvorene ideje“ realiziraju se natjecanjem za najbolji web site, web i/ili mobilnu aplikaciju kojom se jača transparentnost i odgovornost javne uprave.

Voditeljica Kluba mladih HGD CG Dijana Milošević aplicirala je na ovaj natječaj projekt „Otvorena tribina“.

„Projekt je koncipiran na ideji da se u proces odlučivanja uključe najmlađi članovi naše zajednice organizacijom i sudjelovanjem na skupovima na kojima će razmatrati probleme i idejna

rješenja u području obrazovanja, kulture i života mladih u lokalnoj zajednici. Izlaganjima i diskusijama djeca u dobi od 9 do 15 godina predstavljat će svoje viđenje realnosti.“

17. 5. 2014.
Sastanak UO Mreže NVO
„Koalicijom do cilja“

HGD CG je kao član pozvan na sastanak Upravnog odbora. Na sastanku je bio Marin Ča-

veliš, potpredsjednik Podružnice Podgorica.

Raspravljalo se o modelu formulara izvješća o proračunu NVO-a koji smo dužni dostaviti Koaliciji do kraja lipnja, zatim o članarini koju trebaju plaćati članice Koalicije. Na prijedlog Čaveliša visinu članarine treba odrediti nakon dostavljanja proračunskih izvještaja. Odlučeno je da se iskoristi trenutak lokanih izbora i pozovu političke stranke koje sudjeluju na lokalnim izborima u Podgorici, Bijelom Polju, Danilovgradu, Kolašinu, Pljevljima i Baru da podrže Inicijativu za unapređenje uvjeta za funkcioniranje nevladinih organizacija na lokalnoj razini.

17. 5. 2014. Skupština HGD CG

HGD CG je vjerojatno jedino Društvo registrirano kao NVO koje svake godine održava redovitu, a svake četvrte godine izbornu Skupštinu. Ove godine Skupština se održala u Podgorici u suorganizaciji Podružnice Podgorica. Na osnovi Statuta Skupština se organizira po delegatskom principu odnosno jedan delegat na deset aktivnih članova. Od registriranih 1.465 članova, 680 aktivnih uzeto je kao osnovica obračuna broja delegata pa je na Skupštinu pozvano 68 delegata.

Na Skupštini je verificirano 50 delegata iz svih pet podružnica pa je Skupština mogla punopravno donositi odluke. Zasjedanje je započeto intoniranjem crnogorske i hrvatske himne i uvodnim izlaganjem predsjednika Mirka Vičevića. Usvojena su izvješća o radu i financijskom poslovanju u 2013. godini i doneseni planovi rada te financijskog poslovanja za 2014. godinu.

19. 5. 2014. Pomoć za poplavljena područja u RH, BiH i Srbiji

Na 13. redovitoj skupštini Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore održanoj u Podgorici 17. svibnja 2014. inicirana je humanitarna akcija za pomoć ugroženima od poplava. Apeliramo na sve naše članove u općinama Herceg Novi, Tivat, Kotor, Bar i Podgorica da se priključe ovoj humanoj akciji. Pomoć možete uplatiti na žiro-račun: 510-10418-20, s naznakom „POMOĆ ZA UGROŽENE”.

Akcija će trajati do 15. lipnja 2014., nakon čega će sredstva biti doznačena najugroženijem gradu u poplavljenim područjima.

20. 5. 2014. Natječaj Centra za građansko obrazovanje

Centar za građansko obrazovanje Crne Gore raspisao je natječaj pod nazivom „Ubrzajmo ljudska prava“. Naše Društvo apliciralo je projekt „Poljima mladosti korakom ljudskih prava“. Ovaj projekt obradila je prof. Dijana Milošević, član UO HGD CG.

Prekrajanje povijesti

U Biltenu grada Kotora od mjeseca ožujka 2014. godine objavljen je tekst „Gospa od Škrpjela“ u kome, uz ostalo, piše: „Prva crkva na ostrvu je bila crkva Srpske pravoslavne crkve sagrađena 1452. godine, da bi je 1632. preuzeli rimokatolici od kad joj datira i današnji izgled.” Tim povodom reagirali su: Hrvatsko nacionalno vijeće, Kotorska biskupija i povjesničarka umjetnosti mr Marija Mihaliček.

Prosvjed Hrvatskoga nacionalnog vijeća

Početkom mjeseca srpnja 2012. godine reagirali smo kao Hrvatsko nacionalno vijeće na neistinite tvrdnje u dnevnom listu „Vijesti“ kako je otok Gospe od Škrpjela građen kao hram Srpske pravoslavne crkve. Pronašli smo na više mjesta takvu netočnu konstataciju i čitajući te i takve objave zapažamo da su vijesti uvijek uzimane od istog izvora za koga tvrdimo da je pogrešan, netočan, neistinit i ničim znanstveno utemeljen kao stav struke. Zbog svega gore navedenoga, još više čudi najnovija objava u Biltenu Grada Kotora od ožujka 2014. na stranici br. 5 u tekstu „Gospa od Škrpjela“.

Citat: **Prva crkva na ostrvu je bila crkva Srpske pravoslavne crkve, sagrađena 1452., godine, da bi je 1632. preuzeli rimokatolici, odkad joj datira i današnji izgled.**

Ovom prigodom najoštrije prosvjedujuemo zbog ovakvih propusta ili namjere i tražimo da se prilikom pisanja, naročito službenih i turističkih

vodiča, obvezno konzultiraju stručne osobe i da se nikako ne koriste neprovjereni izvori s tendencioznih internetskih portala. Naročito zabrinjava da se u biltenu grada koji je pod zaštitom UNESCO-a, upravo zbog svoje povijesti, povijesne činjenice ovako brutalno mijenjaju.

Vjerujemo da znanost ne služi da bi iskazala javno mnijenje već da bi ga formirala na temelju znanstvenih počela i struke, te da će se takav od-

nos graditi kada su u pitanju katolici i Hrvati u Boki, ali i svi drugi, kako bi se sve povijesne specifičnosti svakoga ponaosob sačuvale u kolektivnoj memoriji naroda.

P.S. Bili smo primorani ovako općenito reagirati jer u Biltenu grada Kotora nismo uspjeli pronaći ime osobe koja uređuje spomenuto glasilo.

Predsjednik HNV-a
Zvonimir Deković

Reagiranje kotorske biskupije

Kotorska biskupija reagirala je službenim priopćenjem u povodu objavljenog teksta u Biltenu grada Kotora o „Gospo od Škrpjela” i dostavila ga Općini Kotor i Uredništvu Biltena grada Kotora.

U Biltenu grada Kotora, od mjeseca ožujka (marta) 2014. godine na stranici 5. u tekstu „Gospa od Škrpjela” citamo, uz ostalo, sljedeće: „Prva crkva na ostrvu je bila crkva Srpske pravoslavne crkve sagrađena 1452. Godine, da bi je 1632. preuzeli rimokatolici od kad joj datira i današnji izgled.”

U posljednje vrijeme ovakve tvrdnje plasiraju se u mnogobrojnim elektroničkim medijima i propagandnome turističkome materijalu i na to nije moguće utjecati jer danas svatko ima mogućnost govoriti i pisati svašta, pa i s ciljem da se remete dobri međuljudski, vjerski i nacionalni odnosi. Podsjećamo, takve pojave bile su prethodnica mnogobrojnih zala na ovim balkanskim prostorima koje, na žalost, i naša generacija dobro pamti.

Upravo zbog toga mislimo da se to ne bi smjelo događati i u pisanju Biltena grada Kotora jer takve tvrdnje ne počivaju na niti jednome relevantnome arhivskom izvoru niti se nalaze u mnogobrojnoj znanstvenoj historiografiji Boke, pa čak ni kod popa Nakićenovića koji piše na principu - pričala mi jedna stara žena. Usput rečeno, kada Nakićenović govori o svetištu Gospe od Škrpjela ne razlikuje živopis od slikarstva na platnu niti ikonopis od freskopisa pa uspoređuje škr-

pjelsko slikarstvo s Michelangelovim ikonama u sikstinskoj kapeli, a Kokolju naziva živopiscem.

Stoga smo mišljenja da službeni Bilten Kotorske općine u takvoj materiji kao što je povijest mora imati suradnike ili recenzente, djelatnike Kotorskog arhiva ili Pomorskog muzeja, jer ovakvo diletantsko

pisanje nanosi štetu ugledu grada i općine.

U nadi da će ovaj naš dopis biti od koristi u oblikovanju profila Biltena iza kojega stoji Općina, uredništvu želimo uspjeh i očekujemo ispravak u sljedećem broju.

Don Anton Belan,
generalni vikar

Izvinjenje urednice Biltena grada Kotora

Na reagiranje HNV-a povodom netočnih podataka u članku o povijesti otoka Gospe od Škrpjela u Biltenu Grada Kotora, na službeni mail HNV-a stigla je isprika urednice "Biltena Grada Kotora", Jelene Vukašinović:

Poštovani,

Ovim povodom Vam se izvinjavam, na tehničkoj grešci napravljenoj u martovskom izdanju biltena "Kotor otvoreni Grad", s obzirom na Vašu primjedbu u vezi informacija o istoriji i nastanku Gospe od Škrpjela. U narednom broju biltena biće objavljene infor-

macije, provjerenih izvora na istu temu. Nadam se da ćemo i ubuduće sarađivati, i iskoristiću priliku da Vas pozovem - da kad god imate povod pošaljete informacije od značaja i na taj način date svoj doprinos u promociji našeg grada.

Jelena Vukašinović

Reagiranje Marije Mihaliček, povjesničarke umjetnosti

Nedavno obznanjena informacija o istorijatu svetišta Gospe od Škrpjela bila je popraćana, s pravom, protestnim obraćanjem HNV-a i vikara Kotorske biskupije, zbog izvrtanja povijesnih činjenica. Uslijedilo je „razložno“ pojašnjenje urednice „da se radi o tehničkoj grešci“!?

Navikli na falsifikovanja povjest Boke Kotorske, mnogi su i u ovom prilogu naslutili takvu namjeru.

Ne smatram da je sporni prilog iz Biltena Kotor otvoreni grad usmjereno ka tom cilju, već da je plod površnosti i neznanja. Ovakav prilog je dokaz da autor i urednik nemaju elementarna saznanja o kulturnom dobru najveće katego-

rije i simbolu Boke - Gospi od Škrpjela.

Problem je što ovo nije izdvojeni primjer, već praksa koja potpuno omalovažava struku.

Nije rijetkost sresti se u medijima sa temama povjesti, kulturne tradicije i baštine kojima se bave pojedinci bez kompetencija, a netačnosti koje u njima plasiraju stižu do najšireg kruga ljudi.

Propagandni turistički materijal, štampane vodiče, web stranice na kojima se predstavljaju povjesni gradovi i kulturni spomenici, obično, se ne potpisuju. Oni koji su ih osmislili, ostaju anonimni, lišeni svake odgovornosti, ali izvjesno, sa honorarom za urađen posao.

Prosto se nameće zaključak, da upravo u ovoj oblasti, više nego u drugim mnogi sebi uzimaju za pravo da se bave nečim za što nemaju ni obrazovanja, ni znanja.

A struka, pa ko nju još pita? Znam mnoge iz ove branše (i sama joj pripadam) koji svoje stručne radove, u koje je ugrađen istraživački napor, znanje i vrijeme, objavljuju bez honorara. A ko ih čita? Srećom ima i takvih, ali se nažalost ne nalaze među anonimnim autorima priloga o kulturnoj baštini, u koje spada i onaj iz čijeg je pera „novi istorijat“ Gospe od Škrpjela.

Mr Marija Mihaliček,
povjesničarka umjetnosti

Donacija don Janjića Hrvatskoj knjižnici „Ljudevit Gaj“

Don Milidrag Janjić, župnik ti-
vatske crkve sv. Antona Pa-
dovanskoga, Hrvatskoj knjižnici
„Ljudevit Gaj“ u Donjoj Lastvi
donirao je zbirku značajnih na-
slova. Donacija obuhvaća izda-
nja poznatih imena iz hrvatske
i svjetske književnosti kao što
su S. S. Kranjčević, A. Šenoa,
I. Andrić, A. Gide te autore iz
područja psihologije i prirod-
nih znanosti kao što su Darwin,
Freud i Lacan. Župniku Janjiću
na ovoj vrijednoj donaciji u ime
Hrvatskoga nacionalnog vijeća
zahvalio je predsjednik Vijeća
Zvonimir Deković.

Međunarodna izložba „Mape moga kraja“ i u Tivtu

Od 5. do 11. svibnja u Galeriji ljetnikovca Buća posje-
titelji su imali priliku pogledati međunarodnu izlož-
bu pod nazivom „Mape moga kraja“. Riječ je o vrlo zani-
mljivoj postavci u nesvakidašnjemu materijalu - tekstilu.
Izložci su radovi umjetnica iz Crne Gore, Australije, En-
gleske i Hrvatske.

Na otvorenju izložbe nazočne je u ime organizatora po-
zdravio Neven Staničić iz Centra za kulturu Tivat, a po-
vjesničarka umjetnosti Anastasija Miranović otvorila je
izložbu te naglasila kako se nada da je svatko od nas uspio
prepoznati „šav koji vodi do našeg duhovnog zavičaja“.

„Mape moga kraja“ osim što imaju cilj istaknuti odre-
đeni teritorij, predjel, kraj, distancu, različitost i sličnost
među svim mapiranim predjelima, imaju i vrijednost više
- osobni, individualni otklon od globalnoga, koji je ispre-
pleten simbolima, metaforama, prepoznatljivim kolori-
tom, fikcijom i osobnim doživljajem svoga kraja svakog
umjetnika posebno. „Izravno i simbolično, tekstil kao
materijal čini sastavni kontekst naših kretanja po mapi
života, od pelena do večernih toaleta, od lencuna do
pokrova“, opisala je ovim riječima „Mape moga kraja“
povjesničarka umjetnosti Anastasija Miranović. „Mape“
nose tipično žensku kreativnu energiju, sinergiju druže-
nja zbog prožimajućeg spajanja.

Na izradi zajedničke mape Crne Gore radile su umjetni-
ce: Vahida Hasanaga Nimanbegu, Renata Mašanović Ri-
javec, Stanka Antanasijević i Milena Mila Vladislavljević.
Osim eksponata na tekstilu izloženi su i tekstovi u kojima
umjetnici opisuju što ih je navelo na to da se uključe u
ovaj projekt, koji su i sami financirali.

Inspiraciju za rad na mapi našle su u prirodnim ljepota-
ma Crne Gore, tako malog prostora prepunog raskošne
ljepote, nevjerojatne raznolikosti, što je koloritom i tek-
sturom tkanina i prikazano. Renata Mašanović Rijavec
prikazala je masiv Prokletija grubom sivo-crnom tkani-
nom, a širim šavom dočarala je strme litice toga planin-

skog lanca. Pristupačnije planinske predjele prekrivene pašnjacima i šumom predstavila je tkaninama finije strukture u zeleno-smeđoj boji. Ljepote Skadarskoga jezera i rijeke Bojane predstavila je Vahida Hasanaga Nimanbegu, koja ih je dočarala tkaninom svijetlozelene boje i zanimljive teksture, pritom obrativši posebnu pozornost na prikazivanje nemirne vodene površine. Milena Mila Vladislavljević dočarala je pletenim vunanim mrljicama durmitorski kraj u zimskom razdoblju, a Stanka Atanasijević inspiraciju je pronašla u cvjetnim livadama pa je odabrala finije tkanine veselijih boja.

Na samoj izložbi, uz mape Engleske (u čijoj su izradi sudjelovale Helen Smith, Judith Railton, Viv Netherwood, Yvonne Body), Australije (čije su autorice Adriana von Runic, Annika

Schank, Kjell, Deborah Leser, Brigitta Gallagher i Christina Cornioley), Hrvatske (autorica Marije Papac, Nine Dragan Belić, Mirjane Konte, Radojke Gržinić, Sonje Privrat i Christine Fardell) i Crne Gore, mogli su se razgledati i individualni radovi crnogorskih umjetnika: Tinde Bulatović, Anđelke Ljumović, Stanke Antanasijević, Mirosluba Antanasijevića i Milene Vladislavljević.

Idejni tvorac ovog projekta je Istra Lazarić Toner, akademska umjetnica koja trenutno živi na relaciji Medulin - London, ali je rodom iz Kumbora, a cijeli projekt pokrenula je vođena mišlju i željom da zbliži umjetnike iz različitih krajeva svijeta i prikaže sličnosti i različitosti u tome kako oni, koristeći se tekstilom, prikazuju viđenje svoga kraja. U ovome međunarodnom projektu, čiji je cilj stvara-

nje mogućnosti i uvjeta djelovanja, izlaganja i druženja umjetnika iz različitih zemalja, sudjeluju umjetnici iz Hrvatske, Engleske, Australije i Crne Gore. Gospođa Toner naglasila je da je riječ „o percepcijama umjetnika o tome što im znači njihov dom, zavičaj i kraj“.

Nakon Crne Gore izložba će biti postavljena u Puli u mjesecu lipnju, zatim u Liverpoolu u srpnju i na jesen u Australiji.

Izložbu u Tivtu organizirao je Centar za kulturu Tivat uz potporu Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore. Na otvorenju izložbe nazočili su i ministrica u Vladi Crne Gore, predsjednica HGI-ja i članica IO-a HNV-a Marija Vučinović te predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimir Deković.

Uspešna „Meditranska večer s Mladenom Lomparom“ u Donjoj Lastvi

Meditranska večer s Mladenom Lomparom“ održana je 3. svibnja u Domu kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi u organizaciji Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore i Hrvatske krovne zajednice „Dux Croatorum“. O stvaralaštvu jednog od najznačajnijih crnogorskih pjesnika u proteklih četrdesetak godina i njegovoj najnovijoj zbirci pjesama „Balsamovana kletva“ govorili su dr. Nela Savković-Vukčević, književnik Milorad Popović, novinar i publicist Vlatko Simunović te sam pjesnik. Medijator večeri bio je Adrijan Vuksanović.

Večer je, kako i sam naziv sugerira, započela u mediteranskome tonu, nastupom mješovite klape „Veterani vaze mladi“ i čitanjem Lomparovih pjesama u nadahutoj inspiraciji prof. Savković-Vukčević.

Govorni dio večeri otvorio je urednik u izdavaštvu „Pobjede“ Vlatko Simunović, koji je prilikom prezentacije stvaralaštva i poetike barda crnogorske poezije istaknuo kako je Lompar najutjecajniji crnogorski pjesnik druge polovice 20. stoljeća, naglasivši da njegov izraz predstavlja prekretnicu u crnogorskoj književno-kulturnoj povijesti jer je nagovijestio transformaciju crnogorskog lirizma iz modernizma u modernije tekovine i tokove.

Simunović je istaknuo da je Lompar „svojim pjevanjem osnažio južnjačko korijenje crnogorske kulture koja je, iskustvo nas uči, slabila kad god bi političke elite naumile mutiti njezine mediteranske izvore“. Lomparova lirika je na tragu Ungarettija, Montalea, ona je i artistička i intimistička i kombinacija proznoga s poetskim izrazom, obojena cetinjskom melankolijom i kompromisom rea-

liteta i fikcije. Njegova poezija je poezija osobne, lirsko-mitske arheologije.

Književnik Milorad Popović u svom obraćanju poseban naglasak stavio je i na intelektualnu i ljudsku, „čojšku“ dimenziju Mladena Lompara, dočavavajući njegovo neupitno domoljublje i istinoljublje u ondašnjoj crnogorskoj zbilji ranih devedesetih godina proteklog stoljeća, prepričavanjem nekoliko anegdota. Prilikom predstavljanja Lomparova pjesničkog, tematsko-lirskog izraza istaknuo je da se Lompar može usporediti samo s jednim pjesnikom iz ovih krajeva - Viktorom Vidom. Popović je predstavio Lompara kao pisca koji je „živio ono što je pisao“, naglašavajući da je to među piscima rijetkost.

Dr. Nela Savković Vukčević je, osim što je vrlo nadahnu-to čitala Lomparove stihove, biranim riječima govorila i o pjesnikovu stvaralaštvu: „Kao labudovi rijetki su pjesnici.“ Ovim Ariostovim stihovima prof. Savković uvijek započinje čitanje Lomparove poezije, oni su svojevrsna nit vodilja. „Poezija povezuje skladnost gramatike s osobinama logike i ukrasima retorike, uzimajući od aritmetike brojeve, od geometrije mjere, od muzike melodije, od astrologije sličnosti i tako nastaje pjesnička umjetnost koja je dostojna opisivanja ljudi“, mudro je istaknula dr. Savković.

I sam pjesnik na kraju se obratio nazočnima te je tom prilikom na osobit način prepun humora i duha specifičnog njemu i Cetinjanima, rekao: „Ovo mi se ne događa tako često, vidim ovdje i Srba, i Hrvata, i Albanaca, i Muslimana... Prema tome, ja i dalje vjerujem da će nas poezija spašavati, držati i održavati.“ Na kraju je, po običaju, pročitao nekoliko svojih najnovijih pjesama, koje nisu uvrštene u navedenu zbirku.

Iznimno dobro posjećenoj poetskoj večeri među mnogobrojnim poštovateljima Lomparove riječi i djela nazočili su i ministrica u Vladi Crne Gore Marija Vučinović, predsjednik HNV-a Zvonimir Deković, kao i Vesna Vičević, predsjednica kotorskoga ogranka Matice crnogorske, kojoj je pjesnik posvetio poemu „Zorka“, iz svoje najnovije zbirke „Balsamovana kletva“.

U glazbenome dijelu na kraju večeri nastupila je opet klapa „Veterani vazda mladi“ te kao iznenađenje večeri i sopranistica Nada Baldić s Terezinom pjesmom „Prijatelji stari gdje ste?“, čiju su simboliku prepoznali svi posjetitelji, a na što se na početku večeri osvrnuo i moderator Adrijan Vuksanović.

Mladen Lompar, Cetinjanin po rođenju i habitusu, prije desetak dana proslavio je 70. rođendan. On je svestrana osoba - književnik, esejist, likovni kritičar, predsjednik crnogorskoga P.E.N. centra, potpredsjednik Dukljanske akademije nauka i umjetnosti, član Crnogorskoga društva nezavisnih književnika i Matice crnogorske te glavni urednik časopisa Ars. Dobitnik je svih najvažnijih crnogorskih nagrada.

Nova monografija izašla iz tiska

U nakladi Hrvatskoga nacionalnoga vijeća iz tiska je izašla monografija Hrvatsko kulturno društvo „Ljudevit Gaj“ Donja Lastva, autorice Anite Mažibradić. Knjigu je tiskao GudCo iz Perasta, a za tisak su je pripremili redaktori Anita Mažibradić, Adrijan Vuksanović i Zvonimir Deković, lektorica Ana Vuksanović i tehnički urednik Slađana Papić. Monografija je ilustrirana fotografijama vrlo vrijednih dokumenata i podataka, koji su svjedoci ondašnjega bogatoga kulturnog života u Gornjoj i Donjoj Lastvi pod okriljem navedenoga Društva. Uskoro će se u Donjoj Lastvi održati promocija navedene monografije.

Predstavljeni časopisi „Nova misao“ i „Hrvatski glasnik“

U organizaciji Hrvatskoga nacionalnog Vijeća Crne Gore, u Galeriji ljetnikovca „Buća“ u Tivtu, 29. travnja predstavljeni su časopisi „Nova misao“ i „Hrvatski glasnik“ te je otvorena zanimljiva izložba naslovnica „Nove misli“.

Na prezentaciji su govorili glavni i odgovorni urednik „Nove misli“ Mirko Sebić, član Upravnog odbora HGD i uredništva „Hrvatskoga glasnika“ Tripo Schubert i član Savjeta agencije za elektronske medije Crne Gore Budimir Damjanović.

U ime organizatora mnogobrojne goste pozdravio je Zvonimir Deković, predsjednik HNV CG, koji je uz ostalo naglasio kako je moto ove prezentacije granica identiteta ili identitet granica, kao i identitet kulture ili kultura identiteta. Prezentacijom časopisa „Nova misao“ i časopisa „Hrvatski glasnik“ želi se pokazati da tematika kojom se časopisi bave nadilazi regionalne i političke granice Vojvodine - Srbije i Crne Gore.

Govoreći o časopisu „Hrvatskome glasniku“ Schubert je podsjetio prisutne kako je prvi broj tada jedinoga glasila Hrvata u Crnoj Gori, i to na književnome hrvatskom jeziku, izišao iz tiska u siječnju 2003. godine i bio promoviran baš u Tivtu.

„Uredništvo časopisa koncipiralo je uređivačku poli-

tiku poštujući načela nacionalne, kulturne, duhovne i vjerske snošljivosti, koji će unapređivati odnose među narodima i narodnostima u Crnoj Gori, i raditi na jačanju veza između Crne Gore i Republike Hrvatske. Glasilo je postalo informator hrvatskoj zajednici i ostalim subjektima u Crnoj Gori, Republici Hrvatskoj i drugim državama, o događajima u Crnoj Gori, posebno onim događajima koji se odnose na život Hrvata.

U časopisu se posebno obrađuju teme koje prezentiraju i promoviraju bogatu povijesnu i kulturnu baštinu Boke kotorske, i to serijalima kojima se nastoji otrgnuti od zaborava sve poznate ličnosti iz područja pomorstva, umjetnosti, znanosti, književnosti, sporta, medicinskih znanosti. U domeni vjerske prošlosti Hrvata obrađene su sve kapitalne sakralne građevine Kotorske biskupije. Objavljivani su prilozi o uglednim Hrvatima, poznatim znanstvenicima, publicistima, kulturnim i javnim radnicima, afirmirajući znanstveno stvaralaštvo u raznim područjima. Posebno se vodilo računa da se časopis tehnički kvalitetno opremi, suvremeno uveže i tekstove popratiti kvalitetnim fotografijama, što mu daje jedan poseban revijalni karakter“, rekao je Tripo Schubert predstavljajući časopis.

„Kulturni identitet je proces u kojem se direktno sučeljavaju potrebe za univerzalnosti pojedinih kultura i neizbježnost poštovanja svih posebnosti. Traženje kulturnog identi-

teta postaje funkcija kulture, pri čemu potvrđivanje ličnog identiteta zahtijeva međusobnu komunikaciju. Ljudi jednostavno osjećaju potrebu za identitetom koji će ih razlikovati od

drugih. U nastojanju i strahu da ne izgube identitet, oni sami izgrađuju razlike. Bez razlika nema identiteta. Jer, razlike uz jednakost konstituira identitet. Nije nimalo slučajno što je naš večerašnji gost izabrao baš ovu sredinu da bi afirmirao one vrijednosti u časopisu 'Nova misao' i ta integrativna komponenta koja potječe iz Novog Sada, preko Istre, večeras se ovdje udomila kod nas u Tivtu", rekao je Budimir Damjanović.

„Logično je pitanje zašto časopis koji se bavi kulturom u Vojvodini večeras

sebe predstavlja u Tivtu? Upravo zato jer iza časopisa 'Nova misao' stoji ideja da kultura nema granica i da je kultura jedno istinsko upućivanje u komunikaciju i doticanje drugog koji sjedi ispred vas. Moramo otvoriti komunikaciju prema onim dijelovima i prema onim kulturnim toponimima i mjestima koji su osnovno bliski onome što se događa u Vojvodini. Spomenuta je Istra, evo sad dolazimo u područje Boke, koja je po mnogo čemu zanimljiv, intrigantno mističan teren, zagonetan, ali koji, također, na

neki čudan način, komunicira s onim što se događa u toj ravnici", rekao je uz ostalo Mirko Sebi, urednik časopisa „Nova misao“.

Među mnogobrojnim uzvanicima i posjetiteljima na predavljanju časopisa bili su konzul RH Hrvoje Vuković te direktor Fonda za zaštitu i očuvanje manjina CG Safet Kurtagić.

U glazbenome dijelu programa nastupila je mješovita klapa „Veterani vazda mladi“.

Odgojem do smanjenja nasilja

Sredinom svibnja u Domu kulture "Josip Marković" u Donjoj Lastvi održano je predavanje profesorice Milice Novković na temu - Odgojem bez kazne i nagrade do smanjenja nasilja u porodici, vrtiću i školi.

Profesorica Novković, autorica "Porodičnog bukvara", koji ima i hrvatsku inačicu naslovljenu "Obiteljska početnica", prije desetak godina ulogu nastavnika i odgajatelja u školskim klupama zamijenila je ulogom svojevrstnog odgojnog misionara. Na besplatnim predavanjima svoje bogato pedagoško znanje i iskustvo, koje je stekla radeci godinama s djecom, pokušava prenijeti roditeljima, kao i onima koji to tek planiraju postati. Profesorica je naglasila koliko je bitan odgoj djeteta do njegove treće godine života, savjetujući roditelje i sve uključene u odgoj djece da im tradicionalne vrijednosti usađuju bez kazne i nagrade, već prakticirajući princip "stvaralačkog" odgoja temeljenog na razvijanju dječje radoznalosti, kreativnosti i zdrave komunikacije. Također im je preporučila da djecu izvedu u prirodu, da im što više čitaju bajke te da ih svakako udalje od televizijskih ekrana i videoigrica koje u djece potiču agresiju, bijes, frustracije i sebičnost.

Svoje dvadesetpetogodišnje iskustvo u radu sa stvaralačkim odgojem i metode koje je primjenjivala u nastavi kombinira sa spoznajama koje je usvojila pohađajući tečaj kineske akupunkture, po kojoj se svaki naš unutarnji osjećaj odražava na određenome organu u našem tijelu.

"Želim mnogim obiteljima skrenuti pažnju na pogreške u odgoju kako bismo konstatirali gdje su uzroci problema i tako pronašli put do pravog rješenja. Roditelji trebaju shvatiti uzroke koji dovode do pogrešnog odgoja."

Predavanja je također održala u Budvi i Bijelom Polju.

Među mnogobrojnim posjetiteljima na predavanju su nazočili i konzul Republike Hrvatske u Kotoru Hrvoje Vuković, voditeljica Hrvatske nastave u Crnoj Gori prof. Ana Šarčević, kao i predsjednik HNV-a Zvonimir Deković.

Organizator predavanja bila je profesorica Novković, uz potporu Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore i Savjeta roditelja Javne predškolske ustanove "Bambi" iz Tivta.

ČAROBNE BALICE

Piše:
Mašo – Miško Čekić

Vrijeme je za besplatne darove prirode. Valja sa djecom i unucima prošetati baštinama, oko kuće ili uz padine obližnjeg brda, a pored marende, ponesite borsu ili veći saket i britvulin.

Sve ostalo je stara priča – priroda je bogata jestivim travama koje su u ovo doba najbolje za jelo: žućenica, bijeli i crni čučeg, kozja brada, teleće uho, morač, vrdakva, maslačak, kopriva, divlji petrusin, kokošje zelje, tušt, matar, pra-

šći turin – neka su od narodnih imena za trave oko nas. I sve su jestive, pune minerala i vitamina.

Zdrave su – kratka je poruka narodne medicine koja te jestive trave koristi u pripremi čajeva i drugih ljekovitih pripravaka.

Te trave čekaju da dođete do njih, sagnete se, ako treba i uz pomoć štapa, i uberete ih. Vodite računa da priroda nudi i otrovne biljke, pa ako one zdrave i korisne ne poznajete dovoljno, budite u društvu onih koji ih prepoznaju. Vjerujte, lako ih je raspoznati, pa ćete brzo naučiti i sami odlaziti u proljetnu nabavku darova prirode.

Mješavinu jestivih trava obogatite sa porim lukom, perima blitve, obrašljicama, mladim lukom i ostalim zelenim povrćem ili izdancima, koje u proljeće možete naći u vrtu.

Dobićete branje!

Znale su naše babe nabrati i po dvadesetak vrsta jestivih trava. Koliko puta je famelja čekala oko ognjišta, da se u brodzinu skuha šaka žutoga brašna sa branjem?

Da se pristojno jede u nemaštini zlih godina!

Teško je to danas objasniti mlađima. A dužni smo im to reći i pokazati te trave hraniteljke. Mogu im zatrebati jer

„zlu ne trebalo“ – zborila je baba.

Sa druge strane stižu rezultati naučnih istraživanja koji nas upućuju da što više koristimo prirodu kao besplatnu žitnicu i apoteku!

Bez čekanja, treba zaštititi ljekovite i jestive trave jer im nekontrolisano uništavamo staništa, poručuju naučnici.

Stiže li to ono zlo iz babine uzrečice?

Opet nas spašavaju čarobne balice darova prirode!

Na sreću, još ima tih balica zdravlja na našim livadama i pijacama.

Branje se priprema kao raštika, špinat, blitva, vrzot i drugo povrće, a u kreativnoj kuhini pravi je izazov. Potrebno je malo mašte, maslinovo ulje i nešto vremena za izuzetan i zdrav obrok. Od branja možete pripremiti čorbe, variva, rižote, pašta šutu, namaze, pite, sokove – sve što vam padne na pamet.

Iz šetnje doma možete donijeti i lijepu balicu šparoga, kuka i koštrike. Idealno za laganu večeru, ali i osnova za delicije koje ćete ukućanima i prijateljima ponuditi za raskošan objed. Sve su to izdanci penjačica kojih je prepun primorski kamenjar. Kod branja nosite radne rukavice zbog drača kojima su izdanci špa-

roga, kuka i koštrike okruženi, a čuvajte se i od nezvanih gostiju jer se u prirodi, pored biljaka, s proljeća bude i gmi-zavci „tamo im put“!

Izdanci penjačica, posebno šparoga, hrane ali i liječe. Na spisku je petnaestak bolesti koje šparoge, kuke i koštike liječe ili pomažu u izlječenju.

Ne treba vam puno vremena, čak ni kuharskog znanja i vještina, da pripremite zdrav obrok od darova prirode.

Očistite ih od tvrdih dijelova, operite u više voda i kuhajte u posoljenoj vodi dok ne omekšaju lisne drške ili kočani. Bacite vodu od kuhanja, a povrće ocijedite i po potrebi usitnite. Obilato zalite maslinovim uljem, dosolite i popaprite. Česan je vazda dobrodošao!

Uz pijat darova prirode poslužite komad sira, kuhano jaje, slanu ili priganu ribu. Uostalom, izbor je vaš.

Ako poslije jela popijete čašu bevande – i cio svijet će biti vaš.

Poći ćete na uobičajeni pižolot, ne razmišljajući o praznom takulinu.

Ko to zbori da trave nijesu ljekovite?

ŠPAROGE, KUKE ILI KOŠTRIKE NA SALATU

Potrebno je: (za jednu osobu)
Balica šparoga, kuka ili koštrike (ili mix)
Maslinovo ulje
Ostac
So i papar
2 jaja

Priprema:

Šparoge, kuke ili koštriku izlomiti, (baciti drvenasti dio, a vrhove sačuvati), oprati i staviti u kipuću, poseljenu vodu. Kuhati dvadesetak minuta, pa dodati vrhove i nastaviti kuhanje još 2 – 3 minuta. Jaja posebno skuhati i oguliti. Šparoge, kuke ili koštriku ocijediti i staviti na pijat. Dodati jaja isječena na četvrtine, zaliti uljem, popapriti i dosoliti. Ostac po želji.

RIŽOT SA ŠPAROGAMA

Potrebno je:

Čikara oriza
Maslinovo ulje
Kocka maslaca
Petrusin
Papar, so
2 balice šparoga
Juha od povrća
1 dcl bijelog vina
3 ožice gratanog sira
3 špice česna

Salata od žućenice i pancete

Priprema:

Oriz popeći na maslinovom ulju i sjeckanom česnu. Naliti sa dvije čikare juhe od povrća ili tople vode, pa ostaviti da kuha pet minuta. U oriz dodati isjeckane šparoge (vrhove sačuvati) i vino. Kuhanje nastaviti miješajući i dodavajući juhu. Pred kraj kuhanja dodati vrhove šparoga, maslac, papar, so i sir. Služiti toplo, posuto sjeckanim petrusinom.

PILETINA U TOČU OD ŠPAROGA

Potrebno je:

1/2 kg pilećeg filea
2 dcl pavlake za kuhanje
2 balice šparoga
1 dcl bijelog vina
Maslinovo ulje
Začinsko bilje po želji
Njoke

Priprema:

Meso narezati na fete i pobrašniti sa jedne strane.

Prigati na maslinovom ulju ili maslacu. Prigano meso zali-

ti vinom i dodati na komadiće narezane šparoge (vrhove sačuvati). Kuhati na laganoj vatri 5 minuta i po potrebi dodati malo tople vode. Meso zaliti pavlakom, pa dodati začinsko bilje, so i papar. Kad prokuha, u toč staviti vrhove šparoga i kuhati još 3 minuta.

U međuvremenu skuhati njoke i poslužiti ih sa piletinom u toču od šparoga.

Omlet

PROLJETNI OMLET

Potrebno je:

20 dag žućenice
4 - 5 jaja
Balica divljih šparoga
Šaka boba
Pera mladog luka
Maslinovo ulje
So
Papir

Priprema:

Na zagrijanom ulju staviti opranu i dobro ocijeđenu žućenicu. Prigati 3 - 4 minuta, pa čim uvene, dodati na komade izrezane stabljike šparoga (vrhove sačuvati). Miješajući, prigati 5 minuta, pa dodati, od opne očišćena, zrna boba (ili cijela zrna, prethodno blanširana) i isjeckana pera mladog luka. Poslije pet minuta, povrće zaliti ubačenim jajima, dodati vrhove šparoga, posoliti i popapriti. Pustiti da se jaja stegnu, pa pomoću pjata, okrenuti omlet na drugu stranu i prigati još nekoliko minuta.

Služiti toplo uz zelenu salatu.

Štruca sa žućenicom i mesom

Torta sa žućenicom

TORTA SA ŽUĆENICOM

Potrebno je:

1/2 kg lisnatog tijesta
60 dag kuvane žućenice
5 jaja
30 dag sitnog sira
Papar, so

Priprema:

Jednu tablu lisnatog tijesta razvući za okrugli kalup. Dno i strane kalupa obložiti tijestom i izbockati pirunom.

Jaja ubatiti, posoliti, popapriti i povezati sa sirom i sjecanom (dobro ocijedenom) žućenicom. Tim filom napuniti tijesto u kalupu. Pažljivo zarolati ili odsjeći višak tijesta uz strane kalupa. Od ostatka lisnatog tijesta načiniti trake širine 1,5 cm i staviti ih preko fila (kao rešetku).

Peći na 180 stepeni tridesetak minuta. Izvaditi iz pećnice i ostaviti da se prohladi, pa rezati na fete.

Napomena: ova slana torta može se pripremiti i sa branjem ili koprivom.

BRANJE SA SUHIM MESOM

Priprema se na isti način kao vrzot, zelje ili raštan sa mesom.

Suho meso i panceta se posebno skuha i ostavi sa strane. (Dobre su koljenice i kobasice)

Branje, dobro oprano, skuhati sa nekoliko krtola (u napola kuhanu krtolu dodati branje) i dvije- tri kačice vode u kojoj se kuhalo meso.

U terinu poslužiti branje sa krtolom, a meso poslužiti posebno. Branje zaliti sa maslinovim uljem i malo vode u kojoj se kuhalo i popapriti.

Uz ovo jelo odlično ide kapula ili škalonja iz osta.

Vino: koje imaš!

BRANJE NA BEŠKOT

Tople beškote premazati namazom od maslina i slane ribe, pa preko toga rasporediti branje prigano na prosulju.

Ove bokeške bruschette idu uz dobro društvo i bijelo vino.

P.S. Ne morate praviti namaz: dovoljno je na bruschette staviti filete slane ribe i branje.

BRANJE NA PROSULJU

Branje skuvati, ocijediti od vode i po želji usitniti. U prosulju zagrijati maslinovo ulje, pa poprigrati dosta isjeckanog česna. Dodati branje i lagano promiješati. Prigati dva – tri minuta i po potrebi dodati koju ožicu vode u kojoj se branje kuhalo. Kada voda ispari, jelo maknuti sa vatre, dosoliti i popapriti.

Uživati uz koju slanu ribu.

Korpa sa branjem

PO BOKEŠKI...

A, B, C, D, O...

Pjesmi, pjevanju, brizi i bačanju

Piše:
Neven Staničić

Sudeći prema izrekama, poslovicama, izgovorima, ili kako li to već sve ne zovu, pjesmom se u Boku može mnogo toga izreći. A troke li i: „karta **kanta**“, pa „**kan-ta** ke ti paša“, pa „**inkanat**“ i „**inkantavanje**“, da ne zaboravimo „**kantar**“ ebo sve je iz korena... pa su tun još i popratni gesti; puste serenade, pa crkvene, borbene, svatovske, navijačke i svake druge **pjesmice** i pjevanija. Na kraju i komplimenti: „kako si im lijepo zapjevao, bilo te milina slušati!“. Rek'o bi čovjek da pjevamo i kad nas ne pritiska. Sve s' prstom u uho. A 'eli stvarno tako? **Pjeva** li se ođe, liše drugih mjesta.

Već na prvi pogled očigledno je da u poređenju s Dalmacijom, na primjer, gubimo i na domaći teren. Em rjeđe pjevamo, em i kad pjevamo, pjevamo više njihove nego naše. Paraju se ljepšima? O snimanju „ploča“ da i ne zborim. Što se to dešava i brine li iko? Kad i kako smo se to uozbiljili, da o pjesmi više zborimo nego što je praktikujemo.

Klapa, dekapoto imamo. I muških i ženskih, ali to je za nastup, za pokazat. Potreba za pjesmom, onako iz duše je ne-

što sasvim drugo. Struka zbori da se ta potreba, baš kao i stil pjevanja ođe kod nas podijelila između brdsko-dinarskog i primorskog načina. S tim da je naš „dinaski“ umiveniji, a „primorski“ malo zaostaliји od oriđinala. Možete li vi to vjerovat! Ovo običajnih, svadbenih, obrednih i ostalih pjesama u okviru grupe, po tome sudeći, raspjevali smo iz zaleđa. Zboru, to su pjesme, koje koriste za olakšanje i oplemanjivanje života koji se, prije i poslije i više manje, tršava bez velikog pjevanja i svakodnevnih veselja. (!?) Te su pjesme ujedno i izrazi dobrih želja i nadanja: „o boga ni bog da, našoj dobro sreća bila“... „na putu vi dobra sreća bila“... „ko vam htio naučiti, ne dao mu bog“. More se i primorje opet, kao prenosnik drugačijih kultura u cijelu priču umiješalo kroz gušte, opuštanja, večernje zabave, udvaranja, dokazivanja umijeća i muzičkih sposobnosti, konačno i čitav niz instrumenata koji obogaćuju melodiju. Riječju - nadgradnjom, pjesmom radi pjesme. Oli ti ga, kao moguća potvrda odavno konstatovane teze, da su... „planine za vrline (!), a more je za grijeh

(?).“ I tako svi onda okrenuše dolje. Pjevajući.

Šalu na stranu, ali proizvod-bokeška pjesma, koju poznavao, upravo poštujući njen dualizam, poetski krste „morem uglačanim kamenom“, ima i svoju ekonomsku pretpostavku koja umije izmać. Zasniva se na zapažanju da se pjesme uglavnom vatao i vata siromašniji dio življa, dok bogatiji mnogo više sluša, nego što se čuje. (!) Got vina i malo bilo čega, na kraju rabote ili dana, bilo je dovoljno za „**ba-čit**“ pjesmu. Što je „bilo čega“ a i vina bilo manje, to je pjesma bila jača. Odjekuje i danas. Pamte ljudi, da se pjevalo na polje i pred ognjištem. Iz čista mira, za trpezom. Nije to ni slavlje ni dekadencija. Prosto, čovjek bi reko... radost življenja. Pjesma kao zvonka radost. Bacanje **brige** na „veselje“.

S' druge strane, ima nas i koji „znaju“ kako je lako bačat kad nemaš ništa. Pogotovo **brige**. Ozbiljni ljudi to sebi ne mogu priuštiti. Veselje je samo po sebi luckasto. Iz „čista mira“ pogotovo. Tako smo se podijelili i... diskutujemo. Dao ponio i pjesmu.

ZNAMENITI HRVATI U HERCEG NOVOME

Dušu jednoga grada čine ljudi. Mali, veliki, obrazovani ili ne. Svatko na svoj način unio je svjesno ili nesvjesno po zrno ljubavi, znanja, škerce, originalnosti, kulture ili vizije u život našega „malog mista“. Povijest je diktirala tempo i način demografskog kretanja stanovništva. Naseljavanja i raseljavanja donosila su različite kulture te obične i neobične ljude u Herceg Novi tako da su desetljećima i Hrvati ostavljali svoj trag mladim generacijama u naslijeđe, oblikujući društvenu sliku koja je temelj današnjem kulturnom imidžu grada.

Prema posljednjem popisu stanovništva u Crnoj Gori 2011. godine u Općini Herceg Novi ima 662 Hrvata.

U više nastavaka predstaviti ćemo znamenite Hrvate koji su pridonijeli očuvanju tradicije i kulturnog naslijeđa grada Herceg Novoga.

Mario Dido Marić (19. 4. 1942. - 29. 8. 1999.)

Piše:

Sanja Crnić

Fotografije:

Arhiva Milana Dobrilovića

Svake godine u posljednjoj suboti 7. mjeseca najhrabrij i najizdržljiviji plivači krenu u osvajanje 1,5 nautičke milje maratona od Njivica do Herceg Novoga nazvanog po čovjeku koji je svoj život posvetio sportu i mladim ljudima ovoga grada.

Mario Dido Marić je ime koje se i danas, 15 godina nakon njegove smrti, izgovara s velikim ponosom i poštovanjem.

Profesor fizičke kulture, diplomirao na DIF-u u Beogradu, osnovnu i srednju školu

Mario Dido Marić

završio je u svome rodnome Novome, a život je posvetio radu s učenicima u srednjoškolskom centru "Ivan Goran Kovačić" u Herceg Novome. Jedna za drugom nizale su se generacije koje je ovaj profesor čvrstim koracima izvodio na put. Širokim osmjehom i prodornim plavim očima prilazio je mladim ljudima i osvajao njihova srca usmjeravajući im živote ka sportu.

Čini mi se da iz škole nikada nije izlazio. Kada god bih ušla u školu profesor bi bio tu - ili je imao sat u dvorištu ili je imao naporan trening. Često sam ga susretala u školi kako u holu razgovara s učenicima. Za njih je uvijek imao vreme-

Tim koji je 1985. god skinuo pršut sa jarbola, s lijeva na desno Milan Adžović, Marko Marić, Aco Terzić i Jole Terzić

na. Za svoje učenike on je jednostavno bio - Dido. Bio je dio naših života, naše stvarnosti i oblikovao našu budućnost.

Njegove misli i njegov rad bili su stalno u sportu. Nije mu bio dovoljan samo profesorski rad, nego je kao plivački instruktor

i viši trener plivanja prve vrste nosilac 'Zlatne značke' Jugoslavenskog Saveza pedagoga fizičke kulture 1983. godine. Oprobao se i bio vrlo uspješan koreograf hercegnovskih mažoretkinja.

Kao da je slutio svoj brzi kraj, svim silama se trudio da obnovi tradicionalni maraton koji je postojao još prije Drugoga svjetskog rata od Žanjica do Igala.

Godine 1980. maraton je obnovljen. Trasa se mijenjala: od Žanjica do Igla plivalo se od 1997. do 2000., od Rosa do Igala da bi se utvrdila trasa koja se već godinama koristi od Njivica do Škvera u Herceg Novome. Ove 2014. godine pliva se tradicionalni 33. maraton 'Memorijal Mario Dido Marić'. Okupit će se mladi i stari bez ograničenja u godinama. Samo ustrajni će doći do cilja jer nije lako svladati kurinat na sredini zaljeva kao

Po završetku maratona 1999. god, Dido Marić treći s lijeva

*Dido Marić s obitelji - kćerke
Tatjana i Aleksandra i sin Marko,
1999. god.*

Središnji dio zaljeva,maraton u toku

ni buru zbog koje tuku valovi i koja zna prkositi u srpnju mjesecu.

Znam to vrlo dobro. Isplivala sam ih dva puta.

Od 29. 8. 1999. nakon iznenadne smrti Marija Dida Marića u 57. godini života, organizacija maratona u rukama je ponosne obitelji Marić. Supruga Gordana kao glavni logističar na terenu ima pomoć

svojih dviju kćerki Tatjane i Aleksandre te sina Marka. Maraton živi zahvaljujući entuzijazmu ove obitelji.

Maraton je do sada isplivalo više tisuća plivača: sportaša, rekreativaca, veterana. Najmlađi plivač do sada bio je Maksim Čuruvija sa svojih 6 godina i 2 mjeseca, a najstariji Beograđanin, a rođeni Novljanin i veliki prijatelj Dida Marića, Dejan Tošić sa 74 godine.

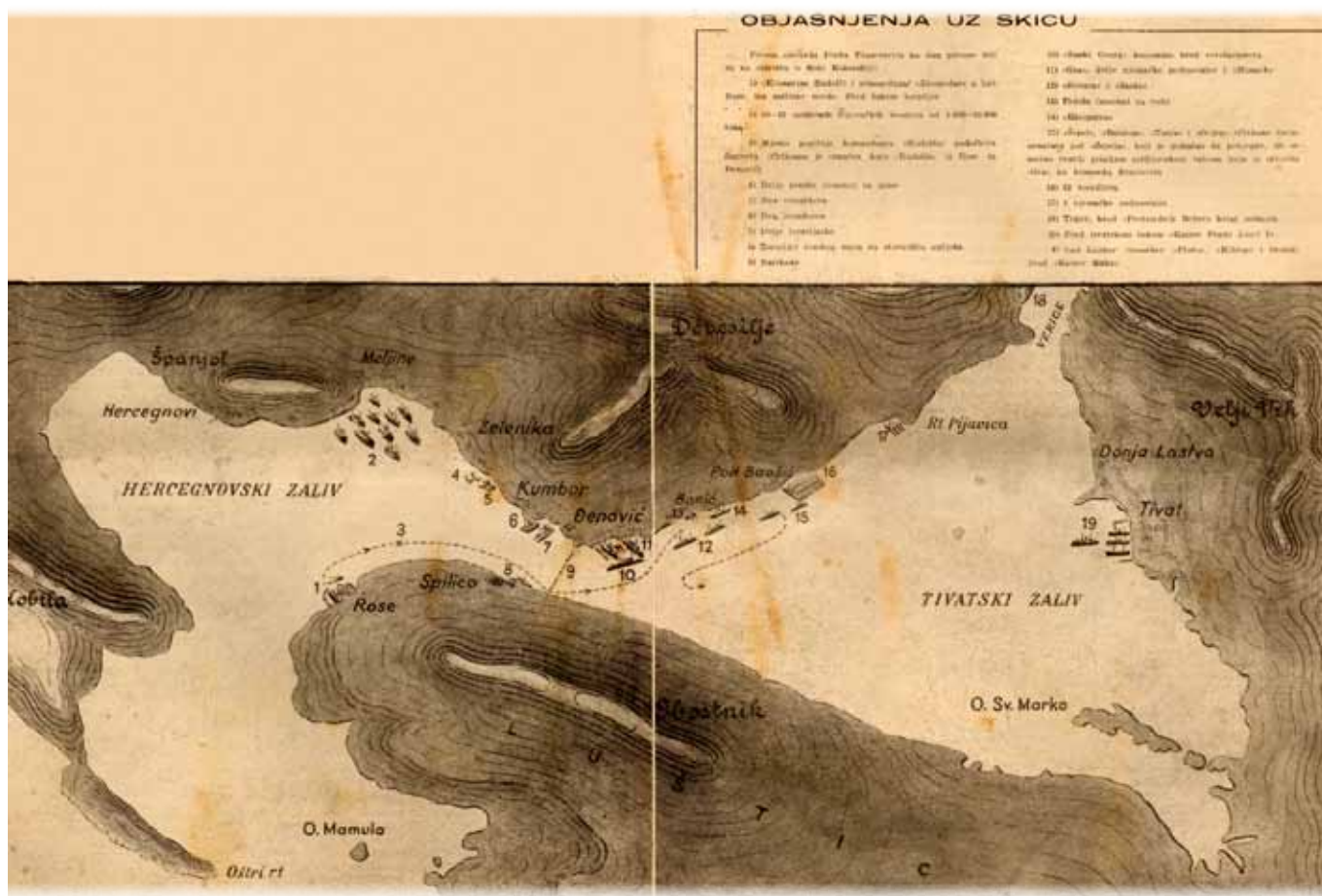
Škver svake godine okuplja zaljubljenike u dugo plivanje i one koje bi se možda okušali u potezanju konopa ili skidanju pršuta sa jarbola namazanog lojem.

Bez velikih pompi, uporno i ustrajno, maraton 'Memorijal Mario Dido Marić' postao je tradicija novskoga sportskog života sprječavajući da padne u zaborav jedno ime velikoga sportskog srca.

Start maratona 1994. god.

Kapetan Bartulović u „Velikom ratu“

POMO Jadranski mornar br. 2 1951. mapa Boke
1914. na dan Pobune mornara

Rođen u Sutomoru, od oca Dubrovčanina i majke Prčanjanke, cijeli svoj vijek posvetio moru i pomorstvu, a ratne 1914-1918-te ostavile su dubok trag u njegovom sjećanju

Autori:
**Snežana Pejović i
Joško Katelan**

Pretražujući arhivsku građu osobnoga arhivskog fonda kapetana Hinka Bartulovića, točnije njegove bilješke, nailazimo na mnoštvo podataka koji se odnose ne samo na život i rad u Ratnoj mornarici Austro-Ugarske Monarhije, već u svojim minucioznim opisima pojedinih mjesta u Boki kotorskoj opisuje i situacije u ratnim godinama i svoje refleksije o političkoj i uopće društvenoj stvarnosti te nas sasvim prenosi u to doba. Kapetan Bartulović pruža nam sliku ukupnog stanja u dijelu Monarhije naseljenom slavenskim stanovništvom te nam prenosi njihove stalne težnje za oslobođenjem od, kako je Bartulović govorio, „vjekovnog tlačitelja“. Veliki pobornik ideje sveslavenstva (panslavizma) i slavenskoga pokreta svoja zapažanja i opise događaja i situacija bilježi uvijek uz komentare o položaju slavenskog stanovništva u Monarhiji. Tako na jednome mjestu spominje kako se u Puli, glavnoj pomorskoj bazi Austro-Ugarske, nalazio Narodni dom, kao mjesto okupljanja svih slobodoumnih ljudi iz ovih krajeva, posebno slavenskog stanovništva, i da su oni tu godinama pripremali plan za pobunu koja će uslijediti 1918. godine.

Oštrim okom školovanog časnika i iskusnog pomorca zapažao je kapetan Bartulović svaki najsitniji detalj oko sebe. Ta svoja zapažanja marljivo je bilježio i, poput pravog znanstvenika, čitavu faktografiju podupro je pozivajući se na relevantnu i u tom času njemu dostupnu literaturu. Tako u spisima imamo uvijek prpratnu bibliografiju radova o povijesti ovih krajeva i to pregled bibliografije koju je pri-

kupio Antun Sesan, sudionik slavnog događaja – pobune mornara u Boki kotorskoj, i bibliografiju kap. Bartulovića. U arhivskom gradivu ovoga osobnog fonda postoji mnoštvo kartica na kojima su notirani svi važni podaci o kojima autor kasnije piše u svojim djelima tako da je moguće prpratiti njegov stvaralački rad. Istodobno, zbog postupka prikupljanja i obrade podataka, njegove radove možemo prihvatiti s velikom vjerodostojnošću koja imaju historografska djela, a ne samo kao memoarske pribilješke suvremenika Velikoga rata.

Na žalost, iz nama za sada nepoznatih razloga, bogati materijal koji je prikupio za svoj drugi autorski rad „Austro-ugarska, naš vjekovni tlačitelj“ kap. Bartulović nije pretočio u cjeloviti tekst. Autor je priredio koncept ovog djela u sedam poglavlja, od kojih je završio tekst za dva poglavlja, a ostalih pet ostavio nam je u vidu tablica s raznim popisima, kao i kartonima s bilješkama i raznim dragocjenim podacima. Tako imamo završeno prvo poglavlje u kojem nas kapetan Bartulović na vrlo učen način vodi kroz povijest Austrijske Monarhije (1. Austrija = Unitarizam; 2. Austro-Ugarska Monarhija = Dualizam; 3. Trojna Austro-Ugarska Monarhija = Trializam).

Drugo poglavlje koje je nazvao „Boka kotorska = pomoćna ratna luka Austrougarske ratne mornarice“ podijelio je na osam tematskih cjelina koje obiluju vrlo detaljnim podacima o Boki kotorskoj s više aspekata.

U potpoglavlju „Bokokotorski zaljev“ sa stajališta historiofije i geografije detaljno opisuje ovo područje da bi u sljedećim potpoglavljima precizno dao podatke o dubini

mora u svim zaljevima i zatovima u Boki, zatim u drugom potpoglavlju govori o prometnim putovima i putnim vezama Boke sa susjednim područjima. U sljedećem, trećem potpoglavlju, navodi mjesta, luke i pristaništa u Boki i za svako mjesto je dao njegov kratak povijesni razvoj s podacima o zanatima, pogonima, trgovinama, o sportskim disciplinama, o kupalištima, zdravstvu, kulturi, ugostiteljstvu, o sredstvima komunikacije te opis luke, a u mjestima gdje su bile vojne instalacije, kao npr. u Kumboru, daje podatke o vojnom skladištu, mornaričkom skladištu, o navozima i hangarima za hidroavione i dr.

U sljedeća četiri potpoglavlja Hinko Bartulović daje pregled ustanova civilnih vlasti u Bokokotorskom zaljevu, ustanova Pomorske vlade u Trstu koje su ovdje imale svoje sjedište, zatim ustanova vojske i na kraju ustanova mornarice u Boki. Zadnje poglavlje posvetio je Bokeljima i tu kazuje o njihovu mentalitetu, načinu života, ali i nevoljama koje su ih zadesile gubitkom jedrenjaka.

Iz Bartulovićeva djela „Austro-ugarska, naš vjekovni tlačitelj“ izdvojit ćemo nekoliko dijelova kako bismo ilustrirali čitateljima situaciju u Boki tijekom ratnih godina.

„...Odmah u početku Prvog svjetskog rata nastavlja se ubrzano uništavanje ekonomije Boke kotorske, smanjuje se broj stanovnika zbog odlaska zdrave muške snage još preostale po mjestima Boke zbog odlaska (!) u vojsku i mornaricu, u internaciju i deportaciju, u zatvore i progonstva i zbog bježanja za granicu.“.....

....Plovidbeni put, morem, u početku Prvog svjetskog rata, unutar zaljeva Boke Kotorske, povezivao je sva priobalska

Komar				Komar			
Red. br.	Ime	prezime i ime	u službi mornarice od 1. veljače 1918.	Red. br.	Ime	prezime i ime	
101		Agostić Tomaz		126		Bošković Johann	
102		Korak Juraj		127		Škrljević Johann	
103		Čigović Stjepan		128		Škrljević Stjepan	
104		Čigović Stjepan		129		Škrljević Stjepan	
105		Čigović Stjepan		130		Škrljević Stjepan	
106		Čigović Stjepan		131		Škrljević Stjepan	
107		Čigović Stjepan		132		Škrljević Stjepan	
108		Čigović Stjepan		133		Škrljević Stjepan	
109		Čigović Stjepan		134		Škrljević Stjepan	
110		Čigović Stjepan		135		Škrljević Stjepan	
111		Čigović Stjepan		136		Škrljević Stjepan	
112		Čigović Stjepan		137		Škrljević Stjepan	
113		Čigović Stjepan		138		Škrljević Stjepan	
114		Čigović Stjepan		139		Škrljević Stjepan	
115		Čigović Stjepan		140		Škrljević Stjepan	
116		Čigović Stjepan		141		Škrljević Stjepan	
117		Čigović Stjepan		142		Škrljević Stjepan	
118		Čigović Stjepan		143		Škrljević Stjepan	
119		Čigović Stjepan		144		Škrljević Stjepan	
120		Čigović Stjepan		145		Škrljević Stjepan	
121		Čigović Stjepan		146		Škrljević Stjepan	
122		Čigović Stjepan		147		Škrljević Stjepan	
123		Čigović Stjepan		148		Škrljević Stjepan	
124		Čigović Stjepan		149		Škrljević Stjepan	
125		Čigović Stjepan		150		Škrljević Stjepan	

I na moru, pri jakom jugu ili jugozapadu zaostajali bi u drugim lukama po više dana transportni brodovi, pa je Boka i s te strane bila pogođena i u narodu, vojsci i mornarici bi se stvarala mišljenja i vjerovanja što su nervirala svih, a naročito Komandu ratne luke i Komandu mornarice. Velike vlage uslijed dugotrajnih kiša kvarile su hranu u skladištima tako da često nije bila upotrebljiva za ishranu ljudstva i stanovništva, jer skladišta nijesu bila vjetrena ni suha, a u 1917. godini nije bilo ni dovoljno vojne i civilne posluge za njihovo zdravstveno i higijensko održavanje. Hrana iz skladišta bacala se je u more.

U Boki nijesu bila organizovana poljoprivredna gospodarstva, jer nije bilo ni civilnih ni vojnih radnika za tu svrhu. Samo su bile organizovane tzv. ribarske čete koje nijesu mogle da ribaju u svako vrijeme i na mirnodopskim poštama. A ni ribari nisu bili pravi,

već vojnici, koji su u čete došli protekcijom da bi izbjegli ratovanje na frontama. Od njihove ribe niko nije vidio fajde, osim možda njihovih pretpostavljenika.“

Treće poglavlje nosi naziv: „Ratni brodovi i brodovi trgovačke mornarice u Boki Kotorској na 1, 2, 3. februara 1918. godine“. Na žalost, ovo poglavlje, kao i sljedeća četiri, ostala su u vidu tabličnih popisa i zabilježaka na izdvojenim listovima ili kartonima. U nekim slučajevima ti popisi su cjeloviti, a katkad su samo djelomično završeni. Ipak, kap. Bartulović pokušao je opisati stanje Ratne i Trgovačke mornarice u vrijeme izbijanja pobune mornara. Tako je dao preglede brodova Austrougarske ratne mornarice po: 1. brodu, stroju i broju posade; 2. po oklopu i naoružanju; 3. po podacima o vezu i promjeni veza; 4. po podacima o vijenju zastave Mornarice i zastavnog znaka prevratnika.

U spisima spominje i kartu Boke kotorske s položajima brodova Ratne mornarice 1., 2. i 3. veljače 1918., međutim ta karta ili nije umetnuta ili nije sačuvana među Bartulovićevim zabilješkama.

Također, postoje i zabilješke s parcijalnim podacima kao što su: 1. pregled brodova Komandne Ratne luke Boke kotorske; 2. pregled njemačkih podmornica sa sjedištem u Boki; 3. pregled brodova Austro-Ugarske Trgovačke mornarice u službi Ratne mornarice; 4. pregled transportnih brodova Trgovačke mornarice koji su se nalazili 1. veljače 1918. god. u Boki.

U sklopu nedovršenoga četvrtog poglavlja planirao je pisati o stožernom osoblju brodova Austro-Ugarske mornarice koje je bilo ukrcano na brodovima spomenutih dana u veljači 1918. U tabličnim popisima možemo naći poimence zapovjednike brodova Ratne mornarice, kao i časnike na dan 1. veljače 1918. godine.

U petome poglavlju, također nedovršenom, Bartulović je htio pisati o „momčadi“ na brodovima Ratne mornarice tih prvih dana mjeseca veljače, ali i to imamo u konceptu.

Nakon bibliografije, prema sačuvanim bilješkama, kapetan Hinko planirao je opsežno pisati o prevratu u Austro-Ugarskoj ratnoj mornarici, ali na žalost i to je ostalo nedovršeno.

Međutim, drugo djelo „Sjećanja“ prati detaljno i s puno autorovih opisa i refleksija početak ratnih događaja u Boki kotorskoj pa ćemo nastojati u sljedećim brojevima Glasnika izdvojiti najzanimljivije dijelove da bismo prikazali kako je sve to izgledalo iz ugla običnog čovjeka koji je stjecajem okolnosti bio involviran u značajne svjetske događaje.

RANCHI

Ranchi pred Dubrovnikom

Piše:
Neven Jerković

U svojoj kućnoj arhivi imam i danas nekoliko fotografija meni nepoznatih brodova snimljenih u akvatoriju Južnog Jadrana koji još čekaju rješenje zagonetke svojih imena. Jednu od njih, putničkog broda na lokrumskom sidrištu pomogao

Prelistavanjem svih godišnjaka prijeratnog lokalnog tjednika “Narodna svijest” u dubrovačkom Državnom arhivu pronašao sam podatke da je brod iz ove serije RANCHI čak tri puta posjetio Boku kotorsku i Dubrovnik.

mi je odgonetnuti gospodin Ian Boyle sa britanskog Internet portala Simplon. Iako je njegov odgovor bio brz - brod pripada seriji linera brodara P&O klase RAJPUTANA - ipak je u zraku ostalo pitanje o kojem je brodu doista riječ a i što je jedan od ovih poznatih putničkih linera uopće radio u ovim krajevima.

Kasnijim prelistavanjem svih godišnjaka prijeratnog lokalnog tjednika "Narodna svijest" u dubrovačkom Državnom arhivu pronašao sam podatke da je brod iz ove serije RANCHI čak tri puta posjetio Boku kotorsku i Dubrovnik. Prvi put je bio u Kotoru 11. svibnja 1926. godine sa 492 putnika i 352 člana posade koje je nepoznati kroničar toga vremena opisao kao "momčad većinom crnaca i mulata". Tom je prigodom krstario itinererom Southampton - Lisabon - Alžir - Krf - Kotor - Dubrovnik - Split - Trogir - Venecija - Trst - Messina - Palma de Mallorca - Tangier - Southampton. Ponovo se ovamo vratio 15. svibnja 1927. sa 410 putnika i 363 članova posade. Posljednji put je RANCHI bacio sidro pred Kotorom 24. rujna 1929. sa 282 putnika i 335 članova posade. Bio je i ostao jedini od

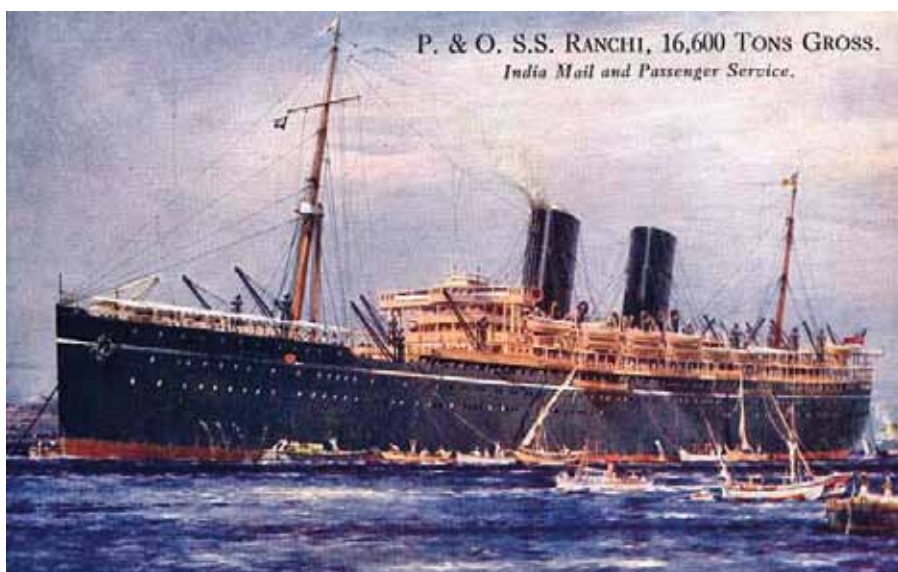

Ranchi

četiri broda blizanca koji su plovili na kružnim putovanjima, ali samo do 1931. godine kada su ga zamijenili VICE-ROY OF INDIA i tri broda iz nove serije STRAITH.

1923. godine je položena ko bilica za prvi od četiri jednaka broda iz posljednje tzv. "R" serije brodova iz obimnog programa obnove britanske putničke flote stradale u Prvom svjetskom ratu. Radilo se o brodovima koji su nosili imena gradova ili pokrajina

u tadašnjoj velikoj britanskoj koloniji Indiji - RAWALPINDI, RANCHI, RANPURA i RAJPUTANA. Naručeni su za plovidbe ustaljenim itinererima sa polaskom iz Southamptona tičući luke Gibraltar, Marseilles, Alžir, Malta i Suez do indijskog Bombaya. U Adenu su se redovno zaustavljali da bi se opskrbili ugljenom i vodom. Izgrađeni su u dva brodogradilišta, RANCHI i RANPURA u R&W Hawthorn Leslie Newcastle-on-Tyne a RAWALPINDI i RAJPUTANA u Harland and Wolff u Greenocku kod Belfasta. Naručitelju, broderskoj kompaniji Peninsular and Oriental Steam Navigation, poznatijoj kao P&O, sva su četiri broda isporučena 1925. godine. Imali su 16700 GT, bili dugi 173 metara a mogli su prihvatiti 300 putnika u prvom i 280 u drugom razredu. Pogonski parni strojevi ukupne snage 15000 KS proizvedeni u istim brodogradilištima omogućavali su im plovidbu brzinom od 17 čvorova. Plovili su između Indije i Londona sve do kolovoza 1939. kada ih je zbog početka novog svjetskog sukoba rekvi-

Ranpura, 1925.

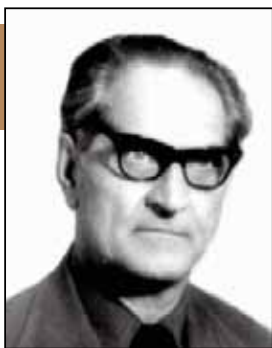

rirao britanski Admiraltet. Odmah nakon što su borbeno opremljeni sa po šest topova 152 mm i dva topa 76 mm za ophodnje kao naoružani trgovački krstaši, upućeni su na ratišta Atlantika. Nažalost već koncem studenoga iste godine u pomorskoj bitki u vodama između Norveške i Islanda poznati njemački bojni brodovi SCHARNHORST i GNEISSENAU potapaju RAWALPINDI a sredinom travnja 1941. zapadno od Reykjavika njemačka podmornica U-108 na morsko dno šalje i RAJPUTANU. RANPURA je sretno završila karijeru kao pomoćni vojni brod dok je RANCHI jedini i poslije rata nastavio komercijalno ploviti.

RANCHI je od 1948. godine u zakupu australske vlade počeo prevoziti emigrante a u dvije je plovidbe 1950. godine u najmu nizozemske vlade prevezio i kolonijalne izbjeglice iz pobunjene Indonezije. U siječnju 1953. već isluženi brod je prodan britanskim željezarama za 300 tisuća funti. Snagom vlastitih strojeva je otplovio prema luci Newport, Monmouthshire gdje je u rezalištu John Cashmore uskoro završio u hrpi starog željeza a potom u visokim pećima obližnjih čeličana.

Tako je svoje plovidbe konačno završila jedna od najčuvenijih P&O četvorki brodova, kojoj vrijeme i okolnosti nažalost nisu dozvolile da u potpunosti odrade obimne poslove koje su tako uspješno i zajedno obavljali punih 15 godina.

KOTOR MOJE MLADOSTI 2

Ekonomski i kulturni život grada, politička previranja, autentična imena osoba nositelja tih događaja - dokument su jednoga prošlog vremena 20. stoljeća koje nam želi ispričati suvremenik svih tih događaja, najstariji živući Kotoranin, dipl. ing. šumarstva Heliodor Prelesnik.

„Bez obzira na to što sam najveći dio svog života proveo izvan Kotora, osjećam se Kotoraninom jer mi je Kotor mladenački zavičaj.“

Priredio: **Dario Musić**

Šetnja gradom

„Ulazimo pod svod glavnih gradskih vrata ili kako ih još zovu Morska vrata do kojih se nekada dolazilo morem . Na desnom (južnom) zidu svoda , starodrevni reljef Madone sa sv. Tripunom i sv. Bernardinom, uokviren je i pod staklom i tu gori lumin

koji se nikada ne gasi , o tome vodi brigu Lorea, sakrestan crkve sv. Marije Koledate (u narodu poznata kao crkva Blažene Ozane) i njegov sin.

Pred nama je Pjaca od rive (Trg od oružja) najveći i najprometniji kotorski trg. Toranj gradskog sata dominira trgom . U prizemlju tornja Roberto Homen ima svoju urariju za koju ne plaća najam , ali je dužan brinuti se da sat na tornju uvijek dobro funkcionira. S njim radi i sin Mirko, također urar. Ispred tornja, sučelice gradskim vratima, stoji kamena piramida, srednjovjekovni „Stup srama“ a uz nju masivni nadgrobni rimski spomenik. Uz toranj gradskog sata, sagrađena je 1840.god. prelijepa kuća Meneghelo. U prizemlju zgrade je kafana koju vodi obitelj Meneghelo

Pored kafane u nizu je ljekarna „K svetom Tripunu“ Vinka Viskovića. U toj istoj kući bilo je sjedište Carinarnice. Lijepa trokatnica na kraju trga sagrađena sredinom 19.stoljeća vlasništvo je obitelji Bjeladinović. Tu je svoju prvu ordinaciju imao dr Boško Bjeladinović koji je nabavio prvi rengen aparat. Trg se na ovoj strani zatvara sa Općinskim domom, negdašnjim vojnim Arsenalom gdje su mlečani čuvali oružje za odbranu grada, u kojemu je na prvom katu Sokolana, organizacija za tjelovježbu , opremljena spravama za gimnastiku. Sokolaši su bili članovi Jugoslavenskog sokola, sveslavenske orijentacije, koji je naslijedio Hrvatskog sokola čiji sam bio član. Međutim kada je jugoslavenska biskupska konferencija pod predsjedanjem zagrebačkog nadbiskupa dr Antuna Bauera, svim biskupima dala nalog da

Trg od oružja 1916. god .

vjernicima u crkvama preporuča da djecu više ne šalju u Sokola, ja sam prestao biti sokolaš. Biskupska zabrana je uslijedila , iz razloga što su članovi Sokola nedjeljom vodili djecu na izlete pa djeca nisu mogla dolaziti na misu . Na kraju mala uličica koje vodi na gradske bedeme odvaja Općinski dom od Stare Vijećnice sagrađene 1904. Duž zidine prema glavnim gradskim vratima prostire se negdašnja Kneževa (providurova) palata iz 17.stoljeća.

Uz sam ulaz u grad – lijevo na pjaci nalazi se prostor ograđen sa dva zida pod strehom i vojni magazin koji je bio u nadležnosti jugoslavenskog kapetana Rada. Na desnoj strani od ulaza na Glavna vrata grada stoji Kula Gradske straže sagrađena u 17 stoljeću, koja se naslanja na bastion Valier iz 16.stoljeća . Na južnoj strani trga lijevo od Bastiona je lijeva trokatnica zvana kuća Milovića. Krtoljanin Jovo Milović kuću je dobio u vlasništvo oženivši udovicu Klakor. U prizemlju kuće su bili razne butige gdje su se vremenom izmjenjivali vlasnici i razni obrti.

Kuća Milovića na Trgu od oružja 1928. god.

Jedna od takvih butiga bila je knjižara i papirnica Špira Sekulovića na mjestu gdje je ranije imao svoju radnju Tripo Vuković a on naslijedio svoga oca Roka kojega kao trgovca spominje Franjo Laforest u svom djelu „Boka kotorska“ iz 1898.god. kao jednog od dvadesetak građana koji ulažu veliki trud da se Bokeljska mornarica održi, jer je stanje tako žalosno da bi se mogla ugasiti. Roko je imao tri sina i svi su nosili isto ime Tripo. Njihova majka šjora Ozana nije ih zvala po imenu već prema redoslijedu rođenja: Primo, Sekondo i Terco. Primo je živio u Zagrebu, Terco u Splitu a Secondo je u Kotoru bio vlasnik kinematografa. Zašto su ga kotorski komunisti strijeljali ne znam. Ja pamtim paštijera (slastičara) Rajnisa koji je

Hrvatski dom 1914. god.

imao sinove Andriju i Serđa (violinistu) i kćer Ettu, pa butigu rukotvorina Abanca Zadrima, brijačnicu Moškov, te posebno delikatesnu butigu Mihajla Benza (oženio Čučićku, sin Aladar) koji je nudio dobar pršut, šunku, razne salame i sireve, vino, pivo, rakiju, likere i druge delicije. Sa desne strane, pored skalina koji vode na zidine je kantina Crvenice, gdje se mogla popiti čaša vina ili čašica rakije. U nekadašnjoj Kuli gradske straže odmah desno od ulaza u grad je prostorija uredništva tjednika „Glas Boke“ koji je pokrenuo Rudi Giunio. List je bio na latinici u naslovu i sadržaju da bi nakon nekog vremena naslov bio naizmjenično na latinici i cirilici a tekst na pismu po sklonosti pisca. Urednik je bio budvanin Anton Slovinčić, prof. a dežurni u uredništvu Dančulović. Rudi Giunio je bio ugledan građanin i političar. Bio je član Jugoslavenkog odbora formiranog 1915.god.za borbu protiv Austro-Ugarske i stvaranja Jugoslavije i bio dosljedan jugoslavenskoj misli i unitarizmu cijeloga života, pa i onda kada su Hrvati, poslije ubojstva Stjepana Radića u Narodnoj skupštini u Beogradu tražili federativno državno uređenje. Najzaslužniji je bio za postojanje i trajanje Bokeljske mornarice. On je 1935. god. donio Statut „Plemenitog tijela Bokeljske mornarice“, odobren od Kraljevske uprave Zetske banovine. Obnašao je čast podadmirala Bokeljske mornarice sve do dolaska na vlast komunista. Živio je u Prčanju u kući Verona jer se oženio sa Veronicom. Gledano pravo sa ulaza u grad na vrhu glavne pjace u lijepoj trokatnici Hotela Vardar u prizemlju nalazi se trgovina štofova Dragutina Vučkovića, tu je ranije bila kafana Meneghelo. Sa desne strane u palači Bizanti u prizemlju smjestila se apoteka Stefanović „K Igeji“ koju vodi stari, nagluhi Mihajlo i njegov naočiti sin uz kojeg se povezuje suicid lijepe profesorice Srbijanke. Do apoteke je zlatarija Vierda. Nasuprot apoteke Stefanović je kuća na tri kata u kojoj je u prizemlju prodavnica cipela „Bata“ poznata po nižim cijenama od svih drugih proizvođača cipela. Prodavač je bio Dubrovčanin Tedeschi.

Na prvom katu su prostorije Hrvatskog kulturnog i prosvjetnog društva „Napredak“ koje je tako nazvano od kada je zabranjeno ime radničko. Prostorije (dvije sobe i terasa) je održavao Pero Čobanović i njegova majka. Prvu sobu su koristili uglavnom stariji ljudi koji bi popili crnu kavu i igrali karte (briškulu i trešet) a u drugoj je bio bilijar koji su igrali mlađi, rad-

KOTOR MOJE MLADOSTI

nici, gimnazijalci i studenti. Pero je kartašima naplaćivao šentadu a igračima bilijara satnicu. U ovoj kući stanovala je obitelj sudskog činovnika Alfirevića koji je ima 4 sina. Najstariji je pjesnik, boem Frano, slijede Stijepo koji je najvećim dijelom živio u Sinju gdje se oženio i bio profesor i ravnatelj gimnazije, zatim Đenko (Eugen) violinist i muzičar koji je umro mlad u Kotoru, te najmlađi Bepo (Josip) koji je živio u Rijeci. Osim Alfirevića tu je stanovala i obitelj prote Dušana Davidovića, vjeroučitelja u gimnaziji. Imao je dvije kćeri i dva sina. Kćer Desa umrla je u teškim mukama od raka grla. Sinovi Vaso i Aco bili su moji prijatelji. Davidovići su iz Paštrovića. U prizemlju na kraju zgrade je modni salon ženskih šešira Trifone i Đordete Zanutini, kao i turistička informativna agencija Petković. Na lijevo od „Bate“, u maloj uličici je javni zahod. Radi potpunosti navest ću da je na Pjaci od rive bila još i turistička agencija „Jadranski fjord“, osnivač Rudi Gjunio a djelatnik novinar Hugo Bravo, zatim Bokeška banka, Ured sreskog šumarskog referenta Alfreda Rossi i bufet Polovineo.

Sa Pjace od rive (Trg od oružja) vodi na jug kratka ulica u kojoj se odmah lijevo na početku ulice (palača Bizanti) nalazi kafeterija Karla Delso, stokilaša, kome je žena sa pletenicama oko glave kuhala dobru crnu kavu koju su prolaznici pili s nogu. Navodno je prezime Delso bilo najstarije u gradu. Karlo je obavezno svake godine oblačio odoru bokeljskog mornara za fešte sv. Tripuna. Desno u palači obitelji Beskuća, smješteni su kotarski i okružni sud, a dalje na istoj strani je butiga starog papučara Marinića, a poslije njega gvožđarija Bogdana Jovovića. Prodavao je samo sitnu željezariju. U već spomenutoj palači Bizanti u predvorju koje je stajao kameni kip, spomenik mletačkom providuru Pietru Duodu, koji je narod zvao Bižante po toj palači a kojega su 1945. god. uništili „kulturnjaci“. Lik tog spomenika uzela je kao svoj trgovačku marku fabrika sapuna „Riviera“, vlasništvo braće Aca i Milutina Vučkovića. Iz ove male ulice dolazimo na Pjacu od pošte koja

Trg od brašna 1915. god.

se tako zove jer je tu smještena zgrada pošte, telegrafa i telefona u nekadašnjoj palači Buća. Nekad se ta pjaca zvala i Trg od brašna. Pred zgrade pošte je brijanica Svekler a do nje urarnica i optičarska butiga Ferdinanda Homen, koji je i stanovao na prvom katu. On je svirao i podučavao violinu. Bio sam i ja jedan od njegovih učenika a samo su dvojica od njih cijelog života nastupala u javnosti, pa i u džezu

pred kafanom „Dojmi“, urar Đorđo Usimijani i Bojo Drašković. Na ovoj pjaci nalazi se Agencija „Jadranske plovidbe“, „Dubrovačke plovidbe“ i plovidbe „Puglia“. Tu su i prostorije parobrodarskog društva „Boka“ koja je svojim vaporetima povezivalo mjesta u Boki, te Gruz i Ulcinj. Društvo je te prostorije napustilo kada je bogati „Amerikanac“ Lale Zuber postao glavni dioničar i sagradio veliku zgradu izvan zidina starog grada u Tabačini. Preseljeno i obnovljeno društvo preimenovano je u „Zetska plovidba“. Pričalo se da je Lale, došavši iz Amerike, poklonio zlatni sat direktoru Pomorske akademije, profesoru Rajmondu Peručiću, kao zahvalu za isključenje iz škole što je rezultiralo njegovom odlasku u Ameriku i bogaćenju.

(nastavlja se)

Rudolf Giunio (1884-1959)

Eduard Ediko Pečarić, 1929-2010

Došla su mi sjećanja iz djetinjstva na plemenite zvuke Edikove violine, koji su se čuli iz kuće u starom gradu, između crkvice Sv. Ane i starog kina u Kotoru.

Piše:
Josip Usmiani

Edikova biografija prebogata je sadržajima. Rođio se 22. ožujka 1929. godine u Kotoru. Osnovnu školu je pohađao u Zagrebu, kao i šest razreda gimnazije. Na Cetinju je završio gimnaziju.

U prvom razredu (četvrti s desna)

Od ranog djetinjstva pokazivao je interes za glazbu. Još kao dječak od šest godina nastupio je na jednom koncertu u Ljubljani. Za vrijeme školovanja na Cetinju, nakon rata, nastupao je na priredbama i koncertima. Njegov talent za violinu zapazio je čuveni hrvatski violinista Zlatko Baloković, koji ga je nagovorio da upiše Glazbeni akademiju u Zagrebu. Za vrijeme i nakon

završetka Akademije, nastupao je na mnogim manifestacijama, svirao je u zagrebačkom „Ladu“, s kojim je obišao cijeli svijet, a nakon diplome postao je članom prvog Komornog orkestra RTZ-a. Odmah je primljen u Zagrebačke soliste, gdje djeluje od osnutka do 1959. godine. Nakon 1959. djeluje u sastavu Zagrebačkog kvarteta dvije godine.

„Kulturna razmjena između Jugoslavije i Egipta, odvela ga je na Muzičku akademiju u Kairo“, gdje je kao glazbeni pedagog mnogo je pridonio glazbenom životu, kao i svojim solističkim nastupima u Kairu i Aleksandriji.

Po povratku u Hrvatsku postaje koncertnim majstorom Simfonijskog orkestra RTZ-a. Nastupa na Dubrovačkim ljetnim igrama, Splitskom ljetu, Zadarskom festivalu u Donatu, u Zagrebu i mnogim gradovima bivše Jugoslavije.

Jedan je od osnivača Hrvatskog festivalskog komornog orkestra (rujan 1973.) s kojim je nastupao na koncertima u Beču, Zagrebu, varaždinskim Baroknim večerima i na otvaranju sezone u Splitu. Često je nastupao kao solist uz klavirsku pratnju cijenjenog pijaniste Fredy Doška.

Ediko Pečarić je ponikao u obitelji s umjetničkim senzi-

Prvi koncert, Ljubljana 1935.

bilitetom. Njegove sestre Ana i Greta, koja je i glazbeni pedagog, svirale su klavir, a brat Lolo je bio baletan.

Ediko Pečarić je bio i vrstan sportaš, u pedesetim godinama prošlog stoljeća, boraveći ljeti u Kotoru, branio je u vaterpolo klubu „Primorac“- Kotor.

Zadnje godine života proveo je u Istri. Ediko Pečarić je preminuo u Zagrebu 2010. godine u 81. godini života.

Ediko Pečarić

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država Hrvatske i Crne Gore

Distribuiraju se u Crnoj Gori, a putem pretplate stiže u Hrvatsku, Europu, Australiju, SAD...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe. Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

Pretplatite se!

ČASOPIS MOŽETE KUPITI:

U Kotoru u Katedrali sv. Tripuna i u uredu HGD CG,
 U Tivtu kod povjerenika Andrije Krstovića,
 U Baru kod predsjednika podružnice Vlada Marvučića,
 U Podgorici u prostorijama podružnice, Trg Božane Vučinić bb,
 U Herceg Novom u knjižari „So“ na Trgu Nikole Đurkovića br. 3

NARUDŽBENICA

Ovim neopozivo naručujem ☐ primjeraka "Hrvatskog glasnika"

Ime i prezime/naziv tvrtke

Ulica i broj

Grad

Poštanski broj

Država

Tel/fax

E-mail

Datum

Potpis/pečat

MEDIJSKI PARTNERI

Hrvatski glasnik

PRETPLATITE SE!

Za Crnu Goru:

20 eura

na žiro račun
520-361700-17
Hipotekarna banka

Za Hrvatsku:

200 kuna

na kunski račun
23600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7,
20 000 Dubrovnik

Za inozemstvo:

30 eura

Beneficiary 59 : /
ME25520042000000104966
(Acc. No-IBAN)
Hrvatski građansko društvo Crne
Gore, Zimski bazen Kotor Account
with 57a: HBBAMEPG (HIPOTEKAR-
NA BANKA AD PODGORICA) Inter-
mediary 56a: DEUTDEFF (Deutsche
Bank ag Frankfurt) EUR, USD

Ovu narudžbenicu i kopiju uplatnice pošaljite na adresu izdavača:
Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Zatvoreni bazen Škaljari, 85330 Kotor, Crna Gora
Preplatiti se možete i u Uredu HGDCG u Kotoru

Frikom

www.frikom.com

ZAGREB

HRVATSKA

grad kulture

pogledajte osluhnite osjetite

ISKORISTITE MOGUĆNOSTI KOJE VAM PRUŽA **ZAGREB CARD!** www.zagrebcard.fivestars.hr

